

Sport- en Beweeegbeleid

SAMEN IN BEWEGING

2026

Inhoudsopgave

02

Inhoudsopgave

03

De aftrap

04

Het sport- en beweegbeleid in een elftal vragen

06

Leeswijzer

07

1. De Warming Up

11

2. De spelers in het veld

14

3. Trends en ontwikkelingen

16

4. Thema 1: Sport en Beweegdeelname

21

5. Thema 2: Sport- en Beweegaanbieders

26

6. Thema 3: Inclusief Sporten en Bewegen

33

7. Thema 4: Ruimte voor Sport en Bewegen

36

7.2 Sporten en Bewegen in de buitenruimte

37

7.3 Sporten in de binnensportaccommodaties

41

7.4 Sporten op de buitensportaccommodaties

46

8. Thema 5: Breedtesport, Talentontwikkeling & Topsport

48

9. Ons speelveld in 2040

50

10. Achter het scorebord/ Bijlagen

De aftrap

Wageningen beweegt. En hoe.

Hoewel het laatste sport- en beweegbeleid uit 2012 komt, heeft onze stad de afgelopen jaren zeker niet stilgestaan. Samen met inwoners, verenigingen, buurtsportcoaches, ondernemers, scholen en tientallen maatschappelijke partners hebben we gewerkt aan een stad waar sporten en bewegen vanzelfsprekend zijn en een belangrijk onderdeel van onze identiteit vormen.

We zijn trots op wat we samen als gemeente en gemeenschap hebben bereikt. Onze sportdeelname is al jaren veel hoger dan het landelijk gemiddelde. In 2023 werden we zelfs erkend als sportiefste gemeente. We zijn trots op onze beweegvriendelijke omgeving, met een hoge KBO-score (Kernindicatoren Beweegvriendelijke Omgeving). Dit laat zien dat sport, spel en ontmoeting in Wageningen voor iedereen toegankelijk zijn. Ook zijn er de afgelopen jaren veel nieuwe of vernieuwde sport- en beweegvoorzieningen gekomen, zoals de hal Het Binnenveld, sport- en beweegparken, vernieuwde velden en toegankelijke plekken in de openbare ruimte. Onze grootste trots zijn echter de mensen die Wageningen in beweging houden: de vrijwilligers, trainers, bestuurders, buurtsportcoaches, sportprofessionals en partners die zich dagelijks inzetten. Dankzij hen konden 85 initiatieven van Sportakkoord 2.0 gerealiseerd worden en deden bijna 1.000 kinderen mee aan de SAM (Samen Actief Meedoen) School Olympiade. Ook evenementen zoals het Wagenings Kampioenschap Voetbal, waarbij zo'n 200 nieuwe Wageningers in 19 teams samenkomen, en het Wereld Kampioenschap Dammen 2024, dat internationale aandacht trok, laten zien hoe sport mensen verbindt en inspireert. Sport- en beweegaanbieders spelen hierbij een sleutelrol: zij brengen inwoners samen, versterken sociale contacten en dragen bij aan een gevoel van verbondenheid in wijken en buurten.

Tegelijkertijd hebben we ook uitdagingen en hebben we de afgelopen jaren ook veel knelpunten

ervaren, met name bij sport- en beweegaanbieders en het gebruik van sportaccommodaties. Wageningen groeit, waardoor er meer druk komt op sportaccommodaties, velden, zalen en de openbare ruimte. Zo is er krapte op sportpark De Zoom en in diverse sporthallen en velden, en zijn zowel kleinere als grotere sportaanbieders nog altijd op zoek naar extra zaaluren of veldgebruik. Deze knelpunten maken duidelijk dat een herijking van het sport- en beweegbeleid nu echt noodzakelijk is. We kunnen nu weer beter inspelen op de vragen en uitdagingen van onder meer de sport- en beweegaanbieders.

We zien ook dat de zorgvraag toeneemt, ook bij jongeren, waardoor sport en bewegen belangrijker worden voor gezondheid en preventie. De vergrijzing vraagt om een sport- én beweegaanbod dat past bij oudere inwoners. Veel verenigingen hebben moeite met het vinden van vrijwilligers, het omgaan met meer leden of zoeken naar manieren om hun accommodaties toekomstbestendig te maken. Daarom is de samenwerking die dit beleidsplan mogelijk maakte zo belangrijk. Meer dan 50 Wageningse organisaties hebben meegedacht, meegesproken en meegewerkt aan de plannen. Deze plannen sluiten niet alleen aan bij onze ambities, maar ook bij de realiteit van een veranderende samenleving.

Dit beleidsplan is meer dan een koersdocument: het is een gezamenlijke ambitie. Een ambitie om te blijven investeren in een vitale, sportieve en inclusieve stad. Een stad waar iedereen kan meedoen, waar ruimte is voor groei, innovatie en samenwerking, en waar we uitdagingen met dezelfde energie aanpakken als de successen die we al hebben bereikt.

Wageningen beweegt.

En we blijven in beweging.

Met trots. Met ambitie. En vooral: met elkaar.

Het sport- en beweegbeleid in een elftal vragen

1. Waarom is een herijking van het sport- en beweegbeleid nodig?

De samenleving en de sportbehoefte veranderen continu. Daarom is het tijd voor het vernieuwen van het sport- en beweegbeleid. Belangrijke redenen hiervoor zijn:

- Het laatste beleid dateert uit 2012.
- Sporters en hun beweegbehoefte zijn veranderd.
- De bevolking wordt ouder.
- Nederlanders zitten veel en bewegen steeds minder.
- Het type vrijwilliger verandert en er is druk op het vrijwilligerswerk.
- Sportaccommodaties krijgen steeds meer druk te verduren.
- Nog steeds kan niet iedereen deelnemen aan sport en bewegen.

2. Wat is de centrale ambitie van deze herijking?

Alle inwoners van Wageningen hebben een leven lang de mogelijkheid om te sporten en bewegen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking.

3. Hoe willen we deze ambitie realiseren?

We pakken sport en bewegen integraal aan, samen met verschillende beleidsvelden binnen de gemeente, zoals onderwijs, preventie, (jeugd)gezondheid, inclusie en inkomenszekerheid. Ook sluiten we aan bij landelijke kaders, zoals het Nationale Sportakkoord.

4. Welke rol spelen de landelijke en lokale akkoorden in deze herijking?

De herijking sluit aan op het Nationaal Sportakkoord I¹ en II², het Nationale Preventieakkoord³ en de Samenhangende Preventiestrategie⁴ van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vanaf 2025). Ook bouwen we voort op het Wageningse Sport- en Beweegakkoord, het Coalitieakkoord, GALA (Gezond Actief Leven Akkoord), GLI (Gecombineerde Leefstijl Interventie) en de uit

GLI voortkomende interventie CoolL (Coaching op Leefstijl).

Deze kaders zorgen voor een integrale aanpak van inclusie, vitaliteit van sport- en beweegaanbieders, talentontwikkeling, een beweegvriendelijke omgeving en gezondheid. Zo ontstaat een samenhangende koers van lokaal tot landelijk niveau, met duidelijke aanknopingspunten voor uitvoering in Wageningen.

5. Hoe is het participatieproces rondom de herijking verlopen?

Er zijn gesprekken gevoerd met meer dan 50 Wageningse en 20 regionale of landelijke organisaties (zie bijlage 3). Daarbij waren meer dan 150 inwoners, (sport)bestuurders en professionals uit verschillende gebieden actief betrokken. In de verschillende gesprekken, schrijf- en leesrondes hebben zij waardevolle informatie gedeeld. Op basis hiervan zijn de richtingen, ambities en actiepunten van dit plan opgesteld.

6. Hoe zijn de actiepunten in deze herijking tot stand gekomen?

Naast de informatie van de gesprekspartners tijdens de verkenningen, zijn de actiepunten ook gebaseerd op onderzoeken van het Mulier Instituut, landelijke en lokale akkoorden, en bestaande beleidsdocumenten zoals de Strategische Vastgoedagenda 2024 en de Kadernota sociaal domein Samen Wageningen 2026.

7. Wat verstaan we onder sport- en beweegaanbieders, sportclubs en sportverenigingen?

Sport- en beweegaanbieders zijn alle organisaties die sport en bewegen mogelijk maken, zoals verenigingen, commerciële aanbieders en maatschappelijke initiatieven. Sportclubs en sportverenigingen zijn officiële verenigingen die regelmatig sportactiviteiten voor hun leden organiseren

[Nationaal Sportakkoord – Sport verenigt Nederland \(2020\)](#)
[Nationaal Sportakkoord II – Sport versterkt \(2023\)](#)
[Nationaal Preventieakkoord \(2018\)](#)
[Samenhangende Preventie Strategie \(2025\)](#)

Het sport- en beweegbeleid in een elftal vragen

8. Waar liggen de grenzen tussen spelen, sportief bewegen en sport?

Er is veel overlap met andere gebieden, zoals spelen, urban sporten, dans, gezondheid, cultuur en welzijn. Spelen gaat vooral over vrije en creatieve beweging. Sportief bewegen gaat over gestructureerde fysieke activiteiten, en sport over georganiseerde en vaak competitieve activiteiten. Deze beleidsnota gaat over bijna alle vormen van bewegen, met de focus op wat bijdraagt aan gezondheid, inclusie en deelname in de samenleving.

9. Hoe kunnen inwoners verder participeren in de uitvoering van deze beleidsnota?

Inwoners blijven betrokken via buurt- en wijkinitiatieven, buurtsportcoaches en vrijwilligersnetwerken. Ook zijn er vaste overlegmomenten met verenigingen en maatschappelijke partners. Daarnaast is er ruimte om samen plannen te maken bij

lokale sportprojecten, pilots en bij het geven van feedback op nieuwe voorzieningen.

10. Hoe wordt voorkomen dat het programma te vrijblijvend wordt?

Na vaststelling van deze nieuwe beleidsnota starten we, in samenhang met andere programma's, met de verdere uitwerking van concrete doelen, indicatoren en tijdslijnen.

11. Wat valt buiten de scope van deze beleidsnota?

Het sport- en beweegbeleid voor studentensport hoort niet bij deze nota. Dit beleid ligt bij Wageningen University & Research (WUR). Wel staan in deze nota de belangrijke locaties en samenwerkingen. De inhoudelijke keuzes en beslissingen over studentensport maken geen onderdeel uit van deze nota.

Leeswijzer

Dit beleidsplan gaat over het sport- en beweegbeleid in Wageningen en geeft richting voor de komende jaren. Het plan is logisch opgebouwd en helpt de lezer stap voor stap inzicht te krijgen in de huidige situatie, trends, betrokken partijen en ambities voor de toekomst.

Het plan begint met enkele inleidende hoofdstukken. In de Warming Up staan de onderzoeken die voorafgaand aan het beleid zijn uitgevoerd, onder andere door het Mulier Instituut. Ook wordt de verbinding gelegd met het landelijke en Wageningse Sportakkoord en het Wageningse Coalitieakkoord. Het hoofdstuk Trends en ontwikkelingen laat zien welke maatschappelijke en sportieve ontwikkelingen belangrijk zijn voor het beleid en het aanbod van sport en bewegen. In Spelers in het veld wordt beschreven hoe verschillende werkvelden, domeinen en maatschappelijke partners samenwerken om sport en bewegen in Wageningen mogelijk te maken.

Daarna staan de vijf kernthema's centraal, die de inhoudelijke kern van het beleid vormen:

- **1. Sportdeelname**

Dit thema gaat over het stimuleren van sporten en bewegen voor alle inwoners. Het laat zien wat de doelen zijn, hoe de huidige deelname is en welke aanpak nodig is om meer mensen actief te krijgen.

- **2. Sport- en Beweegaanbieders**

Hier staat de rol van verenigingen, scholen, commerciële aanbieders en maatschappelijke partners centraal. Het hoofdstuk laat zien hoe samenwerking, kwaliteit en aanbod versterkt kunnen worden voor een gevarieerd en aantrekkelijk sport- en beweeglandschap.

- **3. Inclusief Sporten en Bewegen**

Dit thema richt zich op het toegankelijk maken van sport en bewegen voor iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond of lichamelijke en mentale mogelijkheden. Het hoofdstuk werkt dit uit in vier opgaven.

- **4. Ruimte voor Sport en Bewegen**

Hier gaat het over de fysieke plekken voor sporten en bewegen, zoals:

- o De openbare ruimte (wijken, buurten, parken en het buitengebied)
- o Binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzalen, gymzalen en zwembad)
- o Buitensportaccommodaties (velden, banen en faciliteiten voor verenigingen en evenementen)

- **5. Breedtesport, talentontwikkeling & topsport**

Dit thema laat zien hoe Wageningen een breed sportaanbod combineert met talentontwikkeling en hoe sportieve ambitie op alle niveaus wordt gestimuleerd. Ook de maatschappelijke betekenis van topsport komt hier aan bod.

Het plan sluit af met Het speelveld in 2040, een doorkijk naar de toekomstige ontwikkelingen en ambities voor sport en bewegen in Wageningen. In de bijlagen staat extra achtergrondinformatie, zoals overzichten van Wageningse sport- en beweegaanbieders.

Door deze opbouw biedt het beleidsplan zowel inzicht in de huidige situatie als een duidelijke routekaart voor de toekomst van sport en bewegen in Wageningen.

1. De Warming Up

Voordat het sport- en beweegbeleid opnieuw kon worden vastgesteld, is eerst een basis gelegd. In 2022–2024 zijn verschillende onderzoeken gedaan door het Mulier Instituut. Sommige cijfers zijn niet helemaal nieuw, maar samen met actuele bevolkingsgegevens en de input van Wageningse organisaties, waaronder sport- en beweegaanbieders, gaven ze richting voor deze beleidsnota. Ook landelijke en lokale akkoorden en beleidsdocumenten zijn meegenomen, zoals het Nationaal Sportakkoord I en II, het Wagenings Sport- en Beweegakkoord, het Coalitieakkoord 2022–2026, het Preventieakkoord, GALA, GLI en CoolL, de Strategische Vastgoedagenda 2024, de Visies Bebouwde Kom en Buitengebied (samengevoegd tot de Concept Omgevingsvisie) en recent de kadernota Samen Wageningen 2026 en de Inclusie Agenda. Deze combinatie van inzichten, ambities en richtlijnen vormt de Warming Up voor dit beleid. Het is de fase waarin de richting duidelijk wordt en de energie voelbaar is.

1. Onderzoeken als fundament voor de richting

Uitkomsten onderzoek vitaliteit Wageningse sportverenigingen

Het onderzoek⁵ liet in 2022 zien dat Wageningse sportverenigingen veerkrachtig zijn, maar ook kwetsbaar. Ongeveer twee derde van de verenigingen kan hun sportaanbod goed organiseren. Een derde heeft hier moeite mee, vooral op het gebied van accommodatie en kader. Veel verenigingen maken zich zorgen over de beschikbaarheid van sportlocaties nu en in de toekomst. De staat van de accommodaties en de financiering zijn voor de meeste verenigingen minder een probleem. Bij een kwart van de verenigingen zijn er vacatures op belangrijke posities, en vier op de tien hebben te weinig trainers. Toch heeft het merendeel geen plan voor werving en behoud van vrijwilligers. Het ledenbestand scoort over het algemeen goed, maar een kwart van de verenigingen ervaart hier problemen mee. Voor de helft van de verenigingen

heeft de coronacrisis een negatieve invloed gehad op het aantal leden.

Wageningse verenigingen zijn relatief maatschappelijk georiënteerd vergeleken met het landelijke gemiddelde. Ongeveer de helft van de verenigingen scoort goed of voldoende op maatschappelijke betrokkenheid. Veel verenigingen willen samenwerken met andere organisaties en deelnemen aan lokale sportprojecten. Toch heeft vier op de tien verenigingen nog onvoldoende maatschappelijke betrokkenheid. Door te bekijken hoe deze verenigingen meer kunnen meedoen, kan de maatschappelijke oriëntatie verder verbeteren.

In totaal wordt een derde van de Wageningse verenigingen als vitaal gezien, hoger dan landelijk gemiddeld. Tegelijkertijd wordt ongeveer een kwart van de verenigingen als kwetsbaar aangemerkt. Deze clubs hebben moeite met organisatie en maatschappelijke betrokkenheid.

Uitkomsten onderzoek capaciteit en toekomst van sportaccommodaties

Het onderzoek⁶ van het Mulier Instituut liet in 2022 zien dat Wageningen voldoende sportaccommodaties had, maar dat verenigingen druk ervaarden op piekmomenten. Voor binnensport was er volgens landelijke richtlijnen genoeg capaciteit, maar enkele verenigingen wilden extra uren, vooral in de winter. Het advies was om slimmer te plannen en dat het gebruik van gymzalen kon helpen om de beschikbare ruimte beter te benutten.

Bij buitensport was er over het algemeen voldoende capaciteit, maar op sportpark de Zoom en Van Ketwich Verschuur ontstonden al knelpunten door gebruik door meerdere sporten, zoals voetbal, rugby en golf. Het toevoegen van kunstgrasvelden, efficiënter gebruik van bestaande velden en samenwerking tussen verenigingen kon de druk op korte termijn verlichten.

⁵ Mulier Instituut – [Verenigingsmonitor gemeente Wageningen \(2022\)](#)
⁶ Mulier Instituut – [Vraag en aanbod analyse Ruimte voor sport in Wageningen \(2022\)](#)

1. De Warming Up

De urgentie is inmiddels aanzienlijk groter geworden dan in 2022, doordat steeds meer aanbieders tijdelijke locaties zoeken of trainingsuren verminderen, aanpassen of onderbrengen in omliggende gemeenten.

Tijdens de gesprekken met Wageningse sport- en beweegaanbieders in de voorbereiding van deze beleidsnota kwam vaak naar voren dat er druk staat op de beschikbare sportaccommodaties. Uit het onderzoek van het Mulier Instituut in 2022 bleek echter dat er volgens landelijke normen en richtlijnen voldoende sportaccommodaties zijn. Dit roept de vraag op hoe deze onderzoeksresultaten zich verhouden tot de ervaringen en beleving van de lokale sport- en beweegaanbieders.

Kanttekeningen bij het onderzoek naar sportaccommodaties

Bij het onderzoek van het Mulier Instituut naar de capaciteit van sportaccommodaties in Wageningen zijn enkele belangrijke kanttekeningen te maken:

blijkt dat deze 'beheerclubs' relatief veel uren gebruiken, mogelijk meer dan strikt nodig.

- Wageningen heeft slechts één gymzaal (Marijkeweg). Het onderzoek rekent dat Wageningen daardoor 0,6 gymzalen per 25.000 inwoners heeft, terwijl vergelijkbare gemeenten gemiddeld 6,2 gymzalen hebben. Sporten die normaal in gymzalen plaatsvinden, worden in Wageningen vaak in sporthallen gedaan. Dit kan betekenen dat het sportaanbod minder gelijk verdeeld en minder goed toegankelijk is voor iedereen.
- Verder rekent het Mulier Instituut Sporthal Het Binnenveld als 3 zaaldelen. De hal is echter te verdelen in 2 delen; Tweederde en éénderde. Dat betekent dat in de berekening over het totaal aantal zaaldelen een correctie gemaakt moet worden, omdat er één zaaldeel minder beschikbaar is.
- Het Mulier Instituut stuurde voor het onderzoek 33 vragenlijsten naar sport- en beweegaanbieders en kreeg 21 reacties terug. Van deze 21

Tabel 3.2 Benchmark aanbod sporthallen, sportzalen en gymzalen gemeente Wageningen in 2022 (in aantallen per 25.000 inwoners)

	Sporthallen (drie zaaldelen)	Sportzalen (twee zaaldelen)	Gymzalen (één zaaldeel)	Zaaldelen
Gemeente Wageningen	3,8	0,6	0,6	13,2
Gelderland-Midden ^A	2,0	1,5	4,3	13,3
Referentiegemeenten ^B	2,4	0,6	6,2	14,6
Nederland	2,3	1,1	6,7	15,8

A) Gelderland-Midden is de VSG-regio waar de gemeente Wageningen onder valt.

B) De referentiegemeenten zijn gemeenten die qua bevolkingsomvang en stedelijkheid vergelijkbaar zijn met de gemeente Wageningen.

Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), peildatum 1-4-2022.

- Het onderzoek vergelijkt Wageningen met andere gemeenten op basis van inwonersaantallen. In Wageningen sport echter veel meer mensen dan in de vergelijkingsgemeenten. Hierdoor kunnen de cijfers een vertekend beeld geven.
- Een aantal sportaccommodaties in Wageningen, zoals Het Binnenveld, de Tarthorst, De Vlinder en Haverlanden, wordt beheerd door sport- en beweegaanbieders. De Bongerd wordt beheerd door WUR. Uit het onderzoek

clubs maakten 8 gebruik van binnensportlocaties, terwijl in werkelijkheid 25 clubs binnensportaccommodaties gebruikten. Hierdoor kunnen de cijfers een vertekend beeld geven.

- Er zijn studentensportclubs die in 2025 naast sportcentrum De Bongerd, ook gebruik maken van andere Wageningse sportaccommodaties.
- Door de bijzondere leeftijdsopbouw van de Wageningse bevolking is een vergelijking met het gemiddelde van Nederland niet altijd passend.

1. De Warming Up

Deze kanttekeningen laten zien dat de onderzoeksresultaten bruikbaar zijn, maar dat bij het trekken van conclusies rekening gehouden moet worden met lokale omstandigheden en bijzondere kenmerken van Wageningen.

Beweegvriendelijke openbare ruimte

Het Mulier Instituut heeft – ook in 2022 – onderzocht hoe Wageningen beweegvriendelijker kan worden. Uit het onderzoek⁷ 'De beweegvriendelijke omgeving in Wageningen' blijkt dat er veel kansen zijn om de openbare ruimte aantrekkelijker te maken om te bewegen. Vooral de gebieden langs de Nederrijn, de oude haventerreinen en verschillende parken zijn geschikt voor urban sports, wandel- en fietsroutes en speelplekken voor iedereen. Veel van deze mogelijkheden zijn al duidelijk, maar nog niet allemaal gebruikt. Daarom is het belangrijk om hier sneller actie op te ondernemen. Het verbeteren van de beweegvriendelijkheid van de openbare ruimte is misschien wel het belangrijkste punt ten opzichte van het vorige beleid, want toen werd dit onderwerp nog niet genoemd.

2. De brug naar landelijke en lokale akkoorden

De inzichten en onderzoeksresultaten die ten grondslag liggen aan dit beleidsplan verbinden de ambities van Wageningen met landelijke richtlijnen, akkoorden, beleidsnota's en programma's, en vormen samen de basis voor de herijking van het sport- en beweegbeleid.

Inclusie, preventie en participatie

In 2020 heeft de gemeente Wageningen het Wageningse Sport- en Beweegakkoord afgesloten, dat aansluit bij het Nationaal Sportakkoord II van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het Wageningse akkoord is een actieplan dat in samenwerking met verenigingen, buurtsportcoaches, scholen en maatschappelijke partners is opgesteld. De gemeente speelt hierbij een ondersteunende rol. Zowel het Wageningse Sport- en

Beweegakkoord als het Coalitieakkoord van de gemeente Wageningen 2022-2026 benadrukken dat sport en bewegen voor alle inwoners toegankelijk moeten zijn, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of inkomen. Daarnaast verplicht het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap gemeenten om fysieke, financiële en sociale barrières weg te nemen, zodat ook inwoners met een beperking kunnen deelnemen aan sport en bewegen.

Deze benadering sluit aan bij de Herijking Sociaal Domein Samen Wageningen 2026, waarin gezondheid, preventie en een sterke sociale basis centraal staan. Programma's en initiatieven zoals Gezond Actief Leven Akkoord (GALA), Gecombineerde Leefstijl Interventies (GLI en Cool) en het Preventieakkoord ondersteunen hierbij de samenwerking tussen zorg, welzijn en onderwijs en dragen bij aan participatie, vitaliteit en mentale veerkracht.

Vitale sportaanbieders

De onderzoeksresultaten over vrijwilligers, organisatiekracht en maatschappelijke betrokkenheid passen bij de doelen van Sportakkoord I en II. Met een sterke rol voor de Wageningse Sportraad en Sportservice De Vallei wordt de ondersteuning van sport- en beweegaanbieders structureel geregeld. Dit is belangrijk om de verenigingen toekomstbestendig te maken, vrijwilligers te behouden en maatschappelijke activiteiten te kunnen blijven uitvoeren.

Ruimte en infrastructuur

Het onderzoek naar de behoefte aan sport- en beweegaccommodaties sluit aan bij de Strategische Vastgoedagenda 2024, die inzet op duurzaam, multifunctioneel en toekomstbestendig gebruik van gemeentelijk vastgoed.

⁷ Mulier Instituut – Analyse van de beweegvriendelijke openbare ruimte (2022)

1. De Warming Up

Tegelijkertijd is bij het gemeentelijk vastgoed een duidelijke professionaliserings-slag ingezet om de kwaliteit, het beheer en de planning van sportaccommodaties te verbeteren. Ook de Visie Bebouwde Kom geeft richting aan de toekomstige inrichting van de stad. In combinatie met landelijke richtlijnen voor sport- en beweegruimte, en instrumenten zoals de Omgevingswet, DUMAVA (Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed) en BOSA (Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties) ontstaat een duidelijk kader voor modernisering en verduurzaming van de sport- en beweeginfrastructuur.

Talentontwikkeling

Landelijke en provinciale maatregelen en programma's voor talentontwikkeling, zoals via het Nederlands Olympisch Comité (NOC*NSF), regionale sportprogramma's en lokale partners, bieden richting aan de doelstellingen van het Wagenings sportbeleid. In dit plan wordt breedtesport, talentontwikkeling en topsport verbonden in een doorlopende lijn, zodat inwoners van alle niveaus en leeftijden mogelijkheden krijgen om zich sportief te ontwikkelen.

3. Van warming-up naar koers en uitvoering

Deze onderzoeken en akkoorden vormen samen de warming-up: de fase waarin duidelijk wordt welke richting de stad opgaat en welke energie het nieuwe beleid ondersteunt.

Ze laten zien waar kansen liggen (bijvoorbeeld een beweegvriendelijke stad, sterke sport- en beweegaanbieders, goede spreiding van voorzieningen), waar knelpunten zijn (zoals druk op accommodaties, vrijwilligers en inclusie) en hoe deze kunnen worden gekoppeld aan de brede ambities van de stad op het gebied van gezondheid, welzijn, preventie, leefomgeving en participatie.

De beleidsnota zet deze basis om in vijf thema's — van inclusie tot infrastructuur en van aanbod tot talentontwikkeling — en maakt zo de stap van analyse naar actie: van warming-up naar uitvoering.

2. De spelers in het veld

Sport en bewegen in Wageningen is mogelijk dankzij een breed netwerk van betrokken organisaties. Dit netwerk bestaat uit verenigingen, commerciële aanbieders, maatschappelijke partners en overheden. Het succes van sport en bewegen in onze stad komt voort uit samenwerking, het delen van kennis en het samen benutten van kansen.

In dit hoofdstuk wordt beschreven wie deze 'spelers' zijn en welke rol zij vervullen in het sport- en beweeglandschap van Wageningen. Samen werken zij eraan dat sport en bewegen toegankelijk, inclusief en van goede kwaliteit is. Deze samenwerking vormt de basis voor een gezond, sportief en vitaal Wageningen.

1. Wageningse sport- en beweegaanbieders

Wageningen heeft bijna 60 sport- en beweegaanbieders. Daarnaast zijn er ongeveer tien fitnessscholen, waaronder enkele landelijke ketens zoals MyLife en Basic Fit en een vijftal dansscholen. De meeste aanbieders zijn sportverenigingen. Ook zelfstandige organisaties met een maatschappelijke focus dragen bij aan het aanbod, bijvoorbeeld met boksen, urban sports en fitness voor 50-plussers. Samen zorgen zij voor een breed sport- en beweegaanbod. Dit aanbod is toegankelijk voor alle inwoners en sluit aan bij verschillende wensen, van recreatief sporten tot prestatiegericht sporten.

2. Wageningse Sportraad

De Wageningse Sportraad bestaat uit vijf bestuursleden. Zij vertegenwoordigen sportverenigingen, commerciële aanbieders, sportfondsen en de studentensport via Thymos. De Sportraad verbindt sportaanbieders en de gemeente en behartigt ook de belangen van organisaties die tussen sport en samenleving in staan, zoals (water)scouting en speeltuin Tuindorp.

De Sportraad adviseert over het sport- en beweegbeleid en kijkt mee naar de uitvoering ervan. Hiermee versterkt zij het lokale sportklimaat en

het draagvlak voor sport en bewegen. Ook stimuleert de Sportraad samenwerking en kennisdeling tussen verenigingen via bijeenkomsten en overlegmomenten.

Daarnaast voert de Sportraad het Wageningse Sportakkoord uit en regisseert zij het budget dat de gemeente ontvangt uit de rijkssubsidieregeling. Het is vrij uniek in Nederland dat zowel de uitvoering als de regie van een lokaal sportakkoord bij een sportraad is belegd. Dankzij deze werkwijze weet Wageningen mooie resultaten te halen: sport- en beweeginitiatieven worden efficiënt ondersteund, samenwerking tussen clubs en maatschappelijke partners wordt versterkt, en het lokale sportbeleid sluit goed aan bij de behoeften van inwoners.

3. Sportservice De Vallei

Sportservice De Vallei is de regionale partner voor sport en bewegen. De organisatie biedt praktische ondersteuning en advies aan sport- en beweegaanbieders. Via het Sport- en Beweegloket werkt Sportservice De Vallei samen met sportbonden, zoals de Nederlandse voetbalbond, en met maatschappelijke partners. De samenwerking richt zich onder andere op sociale veiligheid en gezondheid. Thema's zijn bijvoorbeeld valpreventie, een rook- en vapevrije generatie, gezond eten en drinken en NIX18. Sportservice De Vallei draagt bij aan kwalitatief bewegingsonderwijs door de inzet van vakdocenten en stimuleert inwoners om zelf meer en blijvend te bewegen via buurtsportcoaches. Daarnaast verbindt zij sport en bewegen met andere sectoren, zoals overheid, cultuur, welzijn, onderwijs, zorg en het bedrijfsleven, en verzorgt zij in opdracht van de gemeente het beheer van buitensportaccommodaties.

4. Gelderse Sport Federatie (GSF)

De Gelderse Sport Federatie ondersteunt sport- en beweegaanbieders door procesbegeleiders in te zetten. Zij stimuleren samenwerking met regionale en landelijke organisaties op het gebied van welzi-

2. De spelers in het veld

jn, zorg en onderwijs. Daarnaast organiseert de GSF-trainingen en kennissessies voor vrijwilligers en professionals. Dit helpt sport- en beweegaanbieders om sterker, effectiever en professioneler te werken.

5. NOC*NSF en de sportbonden

Het Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse Sport Federatie ondersteunen sportclubs samen met de sportbonden. Clubs en sporters kunnen ondersteuning krijgen op verschillende gebieden, zoals juridische zaken, veilig sporten, privacyregels, en procedures voor een Verklaring Omtrent het Gedrag. Ook is er ondersteuning bij het onderhoud en de aanleg van sportvelden en accommodaties. Daarnaast geven NOC*NSF en de sportbonden advies over verduurzaming en het versterken van de cluborganisatie. Deze ondersteuning helpt verenigingen om kwaliteit en veiligheid te verbeteren en toekomstbestendig te blijven.

6. Onderwijs

Het onderwijs in Wageningen is een belangrijke partner op het gebied van sport en bewegen. Scholen verzorgen goed bewegingsonderwijs en werken samen met sport- en beweegaanbieders en Sportservice De Vallei, bijvoorbeeld binnen het project School & Omgeving en bij sportactiviteiten en sportdagen zoals de SAM Olympiade. Ook in het voortgezet onderwijs wordt via Sport@School samengewerkt om jongeren kennis te laten maken met verschillende sporten en een actieve leefstijl te stimuleren. Deze samenwerking versterkt de verbinding tussen onderwijs, sport en gezondheid en vergroot de ontwikkelkansen van kinderen en jongeren.

7. Maatschappelijke partners en inclusief sporten

Wageningen werkt nauw samen met maatschappelijke organisaties zoals Solidez, Odensehuis, Thuis Wageningen, Vrijwilligerscentrale Wageningen en SHOUT, binnen het samenwerkingsverband Welsaam. Voor inclusief sporten werkt de gemeente

samen met Uniek Sporten. Dit gaat onder andere om het sportaanbod op het onlineplatform en de Wageningse Sportuitleen voor sportrolstoelen en Framerunners. Kennismakingsactiviteiten worden georganiseerd met partners zoals de Stichting BEN⁸ (Basketbal Experience Nederland), de Esther Vergeer Foundation, het Wheelchair Skills Team⁹, Fonds Het Gehandicapte Kind, het Foppe Fonds en de Johan Cruijff Foundation. Solidez zet wijkgericht buurtsportcoaches in om inwoners te stimuleren tot eigen initiatief, ontmoeting en deelname aan passend beweegaanbod, met als doel meer en blijvend bewegen in de wijk.

8. Specifieke samenwerkingen

Voor de regeling Ik Zwem Mee voert de gemeente gesprekken met Stichting Olrik en Sportfondsen. Het doel is om zwemveilig- en zwemvaardigheid onder kinderen te verhogen. Kennis en bewustzijn rondom een veilig en inclusief sportklimaat worden vergroot door samenwerking met landelijke adviseurs sociaal veilige clubs, de John Blankensteijn Foundation, sportbonden en het Centrum Veilige Sport.

Het team achter Sport en Bewegen

De uitvoering van het sport- en beweegbeleid ligt voor een belangrijk deel bij de gemeente zelf en bij verschillende partners. Vanuit de gemeente is blijvend extra capaciteit ingezet voor de herijking en de beleidsuitvoering Sport en Bewegen.

We werken intensief samen met de sport- en beweegaanbieders, de Wageningse Sportraad en lokaal en regionaal met Sportservice De Vallei. Met de ambities uit deze beleidsnota gaan we de samenwerking verder uitbreiden en intensiveren, bijvoorbeeld met de Gelderse Sport Federatie, de voetbalbond KNVB, met Solidez en met partners binnen Welsaam, zoals Wageningen Inclusief en het Odensehuis.

2. De spelers in het veld

We gaan werken aan een nieuwe opdracht voor Sportservice De Vallei. We werken nu nog met een aanbestedingstraject, dat zal een inbestedingstraject worden dat we in 2026 willen afronden. Zij organiseren sport- en beweegactiviteiten, ondersteunen en stimuleren sport- en beweegaanbieders en versterken netwerken en samenwerkingen. Ook blijven zij verantwoordelijk voor het beheer van de buitensportaccommodaties. Daarnaast onderzoeken we of dit beheer kan worden uitgebreid met binnensportaccommodaties.

De samenwerking met de Wageningse Sportraad zetten we voort. Zij zijn de belangenbehartiger van de Wageningse sport en regisseur van het Wageningse Sportakkoord. Samen met Solidez en

Sportservice De Vallei volgen we de inzet van de buurtsportcoaches en kijken we hoe hun impact verder kan worden vergroot. Steeds vaker heeft de buurtsportcoach de rol van Beweegmakelaar. Ook die rolverandering nemen we mee in de verdere ontwikkelingen. Met Solidez werken we graag samen, omdat zij via het jongerenwerk goed contact hebben met jongeren in de wijken. Zo kan het sport- en beweegaanbod beter aansluiten bij hun behoeften.

8 Stichting Basketbal Experience Nederland
9 Wheelchair Skills Team biedt mensen met beperking
trainingen op weg naar actiever en zelfstandiger leven

3. Trends en ontwikkelingen

Het sport- en beweeglandschap verandert voortdurend. Maatschappelijke behoeften, technologie, demografie en de leefomgeving bepalen steeds meer hoe, waar en met wie inwoners sporten en bewegen. Ook zien we dat gezondheid en sociale verbondenheid onder druk staan. Sport en bewegen worden daardoor belangrijker dan ooit. Om toekomstbestendig beleid te maken, is inzicht in de belangrijkste trends nodig. Hieronder zijn de trends verdeeld over de vijf thema's.

1. Veranderend sport- en beweeggedrag

De sportdeelname blijft hoog, maar de manier van sporten verandert. Mensen kiezen steeds vaker voor sporten op een eigen moment en plaats, bijvoorbeeld door drukke schema's en meer individuele voorkeuren. Sporten zoals padel¹⁰, outdoor fitness, calisthenics, skateboarden, freerunning, bootcamp en trailrunning worden populairder¹¹. Ook digitalisering, zoals wearables¹² en apps zoals Strava en Zwift, maakt sporten meetbaar, sociaal en motiverend.

Toch zijn er nog groepen die minder bewegen, zoals senioren, vrouwen, meisjes en mensen met een beperking¹³. Daarnaast staat de dagelijkse beweging onder druk: Nederlanders zitten veel¹⁴, en kinderen spelen steeds minder buiten door schermgebruik, verkeersdruk en een minder uitdagende speelomgeving¹⁵. Dit vraagt om een veilige en aantrekkelijke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen¹⁶.

2. Inclusiviteit, gezondheid en toegankelijkheid

Niet iedereen profiteert evenveel van de mogelijkheden om te sporten. De gezondheid verslechtert gemiddeld, eenzaamheid neemt toe en verschillen tussen groepen worden groter. Vooral mensen met een laag inkomen, een chronische aandoening, een migratieachtergrond of een beperking sporten minder en ervaren meer drempels.

Vergrijzing versterkt deze uitdagingen: meer ouderen hebben behoefte aan passend aanbod, sociale ontmoeting en valpreventie. Inclusiviteit betekent dus meer dan alleen toegankelijke accommodaties.

Het gaat om beleid dat gezondheid, welzijn, participatie en sport met elkaar verbindt. Innovatieve en beweegvriendelijke ontwerpen van wijken, schoolpleinen en routes zijn hierbij belangrijk.

3. Sport- en beweegaanbieders

Sport- en beweegaanbieders passen zich voortdurend aan aan veranderende wensen. Flexibele lidmaatschappen, digitale communicatie, urban sportaanbod en samenwerking met buurtsportcoaches, onderwijs en welzijn versterken het bereik. De druk op vrijwilligers neemt toe en besturen worden complexer. Dit vraagt om professionalisering, betere ondersteuning en samenwerking. Maatschappelijke organisaties zoals scouting, jongerenwerk en cultuurpartners worden vaker betrokken bij sportactiviteiten, waardoor sportclubs onderdeel worden van een bredere sociale infrastructuur.

4. Ruimte voor sport en bewegen

Openbare ruimte: Buiten sporten groeit. Hardlopen, fietsen, skaten, urban sports en recreatieve routes vragen om veilige paden, logische verbindingen en aantrekkelijke plekken in de stad en de buitengebieden. Klimaatadaptatie, vergroening en natuurinclusiviteit worden steeds vaker meegenomen bij sport- en speelplekken.

10. Onderzoeksrapport KNLTB Padel in cijfers 2024

11. Mulier Instituut – Nieuw sporten in Nederland (december 2024)

12. Mulier Instituut – Factsheet Apps & Devices voor sportieve activiteiten (2025)

13. Kind & Samenleving – Het grote buitenspeelonderzoek (2020)

14. TNO – Nederland Europees kampioen zitten (2024)

15. Onderzoek Jantje Beton (2024)

16. Artikel: Effects of the built environment on physical behaviour (Nov 2020) – Antonina Tcymbal

3. Trends en ontwikkelingen

Binnensportaccommodaties:

Digitalisering, efficiënt ruimtegebruik en multifunctionele inzet zijn steeds belangrijker. Accommodaties worden vaker gedeeld tussen sport, onderwijs, welzijn en cultuur. Slimme reserveringssystemen en flexibele indeling maken brede inzet mogelijk.

Buitensportaccommodaties:

Sportparken ontwikkelen zich tot open en vitale sportomgevingen waarin sport, gezondheid, ontmoeting en natuur samenkomen. Bij de ontwikkeling en het beheer van deze accommodaties wordt ingezet op verduurzaming, waaronder regenwateropvang, energie-efficiëntie en het bevorderen van biodiversiteit. Deze maatregelen mogen het sportgebruik niet belemmeren en dienen verenigbaar te zijn met een goed en efficiënt beheer van de sportaccommodaties. Sportparken zijn daarbij steeds vaker toegankelijk voor vrij sporten en bewegen, naast het georganiseerde gebruik door sportverenigingen.

5. Breedtesport, talentontwikkeling en topsport

De verbinding tussen sport en gezondheid wordt sterker: breedtesport stimuleert vitaliteit, mentale

veerkracht en sociale cohesie. Mastersport, senioren sport en programma's voor een leven lang sporten groeien. Talentontwikkeling wordt professioneler en completer, met aandacht voor mentale begeleiding, voeding en technologische ondersteuning.

Topsport speelt een steeds grotere maatschappelijke rol als inspiratiebron voor bewegen, inclusie en duurzame sportontwikkeling. Regionale programma's zoals Sportief Groot Worden in Gelderland, verbinden breedtesport en topsport, ook voor sporters met een beperking.

Conclusie

De trends laten zien dat sporten en bewegen steeds meer verbonden zijn met gezondheid, preventie, welzijn, leefomgeving en sociale cohesie. Tegelijkertijd staat de gezondheid onder druk, groeit eenzaamheid en beweegt Nederland dagelijks te weinig. Dit maakt sport en bewegen cruciaal voor een toekomstbestendig Wageningen. Door samenwerking tussen overheid, sportaanbieders, maatschappelijke partners en inwoners kan een inclusief, gezond en veerkrachtig sport- en beweeglandschap ontstaan.

4. Thema 1:

Sport en Bewegdeelname

Wageningen heeft een hoge sport- en beweegdeelname. Dat geldt zowel voor het voldoen aan de beweegrichtlijn¹⁷, voor het wekelijks sporten als voor het sporten in verenigingsverband (cijfers mei 2025). Er zijn meer volwassenen die wekelijks voldoen aan de beweegrichtlijn in Wageningen (66,1%) dan landelijk gemiddeld (48,9%). Onze bijna 60 Wageningse sport- en beweegaanbieders dragen daar zeer succesvol aan bij met een zeer divers aanbod.

Er zijn zeker ook aandachtsgebieden. Zo ligt het percentage jongeren¹⁸ dat minimaal 1 uur per dag beweegt in Wageningen op 13,5%. In de regio ligt dat op 16,3%. Verder zien we bij jongeren tussen 10 en 25 jaar achterblijvende cijfers voor wat betreft lidmaatschappen van sportverenigingen; 34,1% in Wageningen ten opzichte van 42% gemiddeld in Nederland. En een aantal wijken¹⁹, waaronder Pomona (44,9%), De Buurt-Oost (47,1%) en Haverlanden (49,3%), blijven achter in het percentage 18+ inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.

Deze cijfers laten zien dat sport en bewegen in Wageningen breed wordt beoefend, maar ook dat niet alle inwoners in gelijke mate meedoen. Juist daarom is het belangrijk om sport en bewegen niet alleen te zien als middel voor gezondheid, maar ook als manier om mensen met elkaar te verbinden.

Het belang van sociale cohesie door sport en bewegen

Sport en bewegen spelen een belangrijke rol in het versterken van de sociale samenhang in Wageningen. Door samen te sporten en te bewegen ontmoeten inwoners elkaar, ontstaan nieuwe contacten en voelen mensen zich meer verbonden met hun buurt en de stad. Sportverenigingen, sportactiviteiten in de wijk en informele beweegmomenten bieden laagdrempelige plekken waar mensen van verschillende leeftijden, achtergronden en culturen elkaar kunnen ontmoeten.

Voor veel inwoners zorgt sport en bewegen voor structuur, een gevoel van erbij horen en meer zelfvertrouwen. Dit is vooral belangrijk voor mensen

die zich eenzaam voelen of minder makkelijk contact maken, zoals ouderen, jongeren en inwoners met een kwetsbare positie. Samen actief zijn verlaagt drempels en draagt bij aan wederzijds begrip en respect.

Door sport en bewegen in te zetten als middel voor ontmoeting en samenwerking, draagt de gemeente bij aan sterke netwerken in de wijk en een leefbare, inclusieve samenleving. Het versterken van sociale cohesie is daarmee niet alleen een bijeffect van sport en bewegen, maar een belangrijk doel binnen het sport- en beweegbeleid van Wageningen.

Bijdragen aan positieve gezondheid

We sluiten aan op en werken vanuit het concept Positieve Gezondheid²⁰. Sport en bewegen kunnen hierin een belangrijke rol spelen, omdat ze bijdragen aan veerkracht, eigen regie en een betekenisvol leven. We willen dat alle inwoners, ongeacht leeftijd, achtergrond of lichamelijke mogelijkheden, de kans krijgen om mee te doen. Het spinnenweb van Positieve Gezondheid laat zien dat gezondheid meer is dan geen ziekte hebben. Het gaat om lichamelijke functies, mentale gezondheid, zingeving oftewel betekenis in het leven, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Bewegen kan op al deze onderdelen een positieve invloed hebben, vooral wanneer het wordt ingezet als preventiemiddel.

17 Beweegrichtlijn: Personen vanaf 18 jaar dienen minstens 150 minuten per week matig intensieve inspanning te verrichten verspreid over diverse dagen, zoals wandelen en fietsen, en minstens tweemaal per week spier- en botversterkende activiteiten te verrichten. Voor ouderen gecombineerd met balansoefeningen.

18 RIVM Gezondheidsmonitor 2023

19 RIVM Buurtatlas 2024

20 Institute of positive health – Een bredere kijk op Positieve gezondheid

4. Thema 1:

Sport en Bewegingdeelnamen

Figuur 2: Het concept Positieve Gezondheid laat zien dat gezondheid uit zes belangrijke gebieden bestaat.

Zorgkosten omlaag

Onderzoek²¹ toont duidelijk aan dat in buurten waar meer mensen wekelijks sporten en aan de beweegrichtlijn voldoen, de zorgkosten aantoonbaar lager zijn. Een stijging van 1% wekelijkse sporters scheelt gemiddeld € 9 per inwoner per jaar, en 1% meer inwoners die voldoende bewegen levert een besparing van € 8 per inwoner op. Daarnaast hangt meer bewegen, sporten en lidmaatschap van een sportvereniging samen met een betere ervaren gezondheid op buurtniveau.

4.1 Ambities

Iedere beweging telt op

Wij willen dat bewegen een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven wordt. Ons beleid richt zich daarom op verschillende momenten van de dag en de omgevingen waarin mensen kunnen bewegen. De slogan van de Wereld Gezondheid Organisatie (WHO) Every Move Counts benadrukt dat elke stap waardevol is. Denk aan Wageningers die naar hun werk fietsen, lopend kinderen naar school brengen, een ommetje maken in de pauze, bewegen op school of sporten in het park. Elke beweging telt én telt op.

We richten de openbare ruimte beweegvriendelijk in. Sportaccommodaties maken we open en toegankelijk. Daarnaast ondersteunen we sport- en beweegaanbieders om sport en bewegen ook betaalbaar en bereikbaar te houden voor lage en middeninkomens. Zo vergroten we het aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn. Samenwerking met onze partners is daarbij de sleutel tot succes.

Dat doen we ook door extra aandacht te geven aan wijken waar minder wordt gesport en bewogen, en aan groepen die tot nu toe lastig worden bereikt of waar we een afname in sporten en bewegen zien. We vragen hierbij gericht aan de doelgroepen wat hun wensen, behoeften en ervaringen zijn.

We hebben daarom twee belangrijke uitgangspunten:

1. We stimuleren sport en bewegen gericht per leeftijdsgroep, levensfase en wijk, zodat meer mensen actief worden.
2. We versterken de mogelijkheden voor inwoners die minder gemakkelijk deelnemen — waaronder mensen met beperkte financiële middelen, een beperking of gezondheids- en mentale kwetsbaarheden — om op eigen wijze mee te doen aan sport en bewegen. Daarbij zetten we sport en bewegen niet alleen in als doel op zich, maar ook als middel om participatie, veerkracht en welbevinden te bevorderen.

²¹ Onderzoek Rijksuniversiteit Groningen - Sporten en bewegen verlaagt zorgkosten 26 september 2025

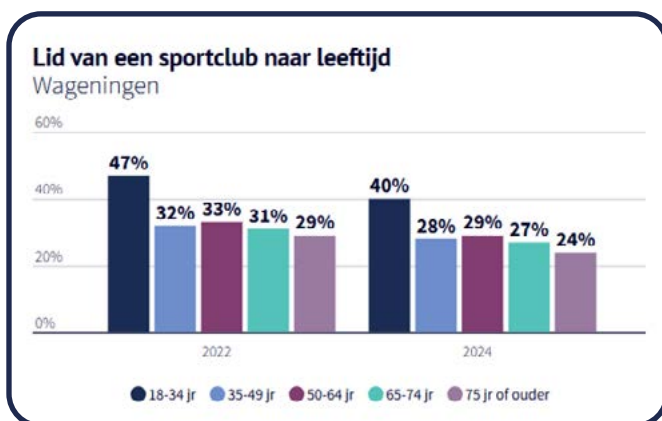
4. Thema 1:

Sport en Beweegdeelname

4.2 Wageningse uitdagingen

Sinds corona zien we een dalende trend in het aantal inwoners dat lid is van een club in alle leeftijdsgroepen boven 18 jaar af. Jongeren bewegen steeds minder, kinderen spelen minder buiten en ongedwongen bewegen neemt bij beide groepen af. Maar 14% van de kinderen in Wageningen in de leeftijd van 13 tot 16 jaar beweegt minimaal een uur per dag. Tegelijkertijd zitten zij steeds meer. Dit kan gevolgen hebben voor hun gezondheid, sociale contacten en persoonlijke ontwikkeling.

Tabel 3 Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2024 (inclusief studenten via studentensport)

Ook ouderen vormen een belangrijke aandacht groep. Door de vergrijzing groeit het aandeel ouderen in de stad, terwijl zij gemiddeld minder bewegen. Hierdoor neemt het risico op gezondheidsproblemen en vallen toe. Bovendien voelt een groot deel van de ouderen zich eenzaam, waardoor hun motivatie om mee te doen aan sport- en beweegactiviteiten kan afnemen. Ouderen met dementie of andere gezondheidsproblemen hebben vaak extra begeleiding nodig om veilig en actief te blijven.

Daarnaast besteden veel inwoners te veel tijd zittend, bijvoorbeeld achter een scherm, aan tafel of in de auto. Te veel zitten verhoogt het risico op gezondheidsproblemen zoals hart- en vaatziekten en diabetes. In sommige wijken blijft de deelname aan sport en bewegen achter. Dit vraagt om gerichte maatregelen om inwoners te stimuleren actiever te worden en structureel mee te doen aan sport- en beweegactiviteiten.

4.3 Dit gaan we doen

We gaan door met:

In het algemeen:

- Regionale samenwerking op het gebied van Uniek Sporten en het Sport- en Beweegloket (zie thema's 2 en 3).
- De Ik Zwem Mee-regeling en het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB). Hiermee nemen we financiële drempels weg voor inwoners met een laag inkomen.
- Samenwerking met Solidez en andere organisaties binnen Welsaam en Wageningen, Sportservice De Vallei en Gelderse Sport Federatie om groepen beter te bereiken, toe te leiden en in beweging te houden.

Jeugd en jongeren:

- De samenwerking met de scholen voor het organiseren van goed bewegingsonderwijs en zorgen voor passende sportaccommodaties en beweegvriendelijke buitenruimtes.
- De MQ-scan. Via Sportservice De Vallei zetten we twee keer per jaar de MQ-scan²² in om de motorische ontwikkeling²³ van kinderen te meten en te verbeteren. De MQ-Scan staat voor Motorische Quotient, een maat voor de motorische ontwikkeling van kinderen, vergelijkbaar met hoe IQ-intelligentie meet en EQ- emotie meet. De MQ Scan is een test die via een beweegparcours in de gymles de motorische vaardigheden van basisschoolkinderen meet en helpt bij het vroegtijdig signaleren van motorische achterstanden.
- Het faciliteren van het sportbuurtwerk met buurtsportcoaches via Solidez en Sportservice De Vallei. Zij bieden verschillende activiteiten in Wageningse wijken aan zoals Street League en De Speelbus.

²² KVLO – Kennisbank MQ Scan 2023

²³ Haagse Hogeschool – Motoriek Peiling kinderen 4-12 jaar (2023)

4. Thema 1:

Sport en Beweegdeelname

- Het project School & Omgeving dat in oktober 2025 is gestart en dat we verder willen uitbreiden. Samen met scholen en cultuur- en sport en beweegaanbieders vergroten we de kansengelijkheid onder kinderen en jongeren door het aanbieden van extra activiteiten naast het reguliere onderwijs.
- Het inzetten op diverse schoolsportactiviteiten, zoals de SAM Schoololympiade, Sam Sportweek en activiteiten voor het middelbaar onderwijs zoals Sport@School. Het Samen Actief Meedoen (SAM) sportstimuleringsproject geeft alle Wageningse kinderen de kans om zich te oriënteren op diverse takken van sport zonder direct lid te hoeven worden.

Volwassenen:

- We blijven inzetten op het in beweging krijgen van volwassenen, met extra aandacht voor Pomona, De Buurt-Oost en Haverlanden. Via het leefstijlloket in de wijk en de beweegmakelaar bieden we al laagdrempelige ondersteuning en leiden we inwoners toe naar passend sport- en beweegaanbod, waaronder de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI).
- We blijven toegankelijke activiteiten organiseren, zoals de wandeluitdaging, om volwassenen (weer) kennis te laten maken met sport en bewegen en ontmoeting in de wijk te stimuleren.
- We gaan het werken aan een aantrekkelijk ingerichte openbare ruimte met voldoende mogelijkheden voor urban sports en andere vormen van informeel bewegen intensiveren, zodat volwassenen dicht bij huis actief kunnen zijn.
- De verenigingsadviseur blijft de verbinding versterken tussen bewoners, sport- en beweegaanbieders en lokale initiatieven, waardoor een sterk netwerk ontstaat dat volwassenen duurzaam motiveert om te blijven sporten en bewegen.

Ouderen:

- We blijven de samenwerking continueren met partners binnen het sociaal domein en de sport-

en beweegaanbieders voor de valpreventie trainingen en verhogen de participatie van ouderen.

- Voor mensen die aan de eigen gezondheid willen werken bieden we vanuit Sportservice De Vallei samen met Wageningse sport- en beweegaanbieders en fysiotherapeuten verschillende activiteiten aan, zoals de 10-weekse wandeluitdaging, cursussen valpreventie: Vallen Verleden Tijd of In Balans en het Beweegprogramma 55+.
- Ook de komende jaren besteden de leefstijlcoaches van Sportservice De Vallei vanuit de GLI (Gecombineerde Leefstijl Interventies) aandacht aan bewegen. Dit gebeurt onder andere bij de beweeggroep Cool (Coaching op Leefstijl), het GLI-traject voor mensen met een laag inkomen, de gesprekken van de beweegmakelaar en in de ondersteuning van sport- en beweegaanbieders om speciale, laagdrempelige groepen op te starten, zoals 'Multi-Sport GLI'. Deze groepen zorgen dat deelnemers op een leuke en sociale manier zelf actief blijven en vaker bewegen, vaak met begeleiding van een beweegprofessional. Sportservice De Vallei ondersteunt sportaanbieders om sport- en beweegactiviteiten zo in te richten dat iedereen gemakkelijk kan meedoen.

Aanvullend gaan we:

- Sport en bewegen sterker verbinden met andere thema's in het sociaal domein. Daarbij sluiten we aan bij ontwikkelingen rondom het Leefstijlloket, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Gecombineerde Leefstijlinterventies (GLI), ook voor mensen met een laag inkomen, en Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).
- We kiezen bij deze interventies voor een prioriterende aanpak die inzet op gelijke kansen door ongelijk te investeren: waar nodig bieden we extra ondersteuning. Dit betekent dat sommige groepen of wijken meer aandacht en middelen krijgen om de achterstand in te lopen. We stimuleren preventie, versterken veerkracht en sluiten aan bij wat mensen nodig hebben om mee te kunnen doen.

4. Thema 1:

Sport en Bewegdeelname

- Kinderen op verschillende plekken meer laten bewegen: thuis, op school en op de kinderopvang. We stimuleren de naschoolse opvang om beweging een vast onderdeel van de dag te maken. Tevens stimuleren we kinderopvangorganisaties die op zoek zijn naar nieuwe locaties voor buiten- en naschoolse opvang om hiervoor ook bij sport- en beweegaanbieders te kijken.
- Samen met het onderwijs en Sportservice de Vallei onderzoeken of er binnen de gemeente Wageningen een netwerk of vakgroep bewegingsonderwijs gevormd kan worden. Op dit moment werken er twee vakleerkrachten met een contract bij Sportservice De Vallei en elf met een contract bij basisscholen in het primair onderwijs. Een gezamenlijke vakgroep kan de kwaliteit van het bewegingsonderwijs versterken door te functioneren als professionele leergemeenschap, met gezamenlijke scholing en intervisie, én zorgen voor visie, verbinding en effectieve inzet van vakleerkrachten.
- Samen met jongeren, de jongerenraad en het jongerenwerk van Solidez onderzoeken we hoe het sport- en beweegaanbod aansluit bij de leefwereld van jongeren en kijken we hoe we bijvoorbeeld urban sports en dance, pumptracks, boulderen en multisports in onze gemeente een plek kunnen geven.
- Samen met Solidez en sportservice De Vallei onderzoeken we een toekomstbestendige inzet van buurtsportcoaches en bekijken we hoe we (nog) meer impact kunnen maken.
- Stimuleren we sport- en beweegaanbieders om activiteiten te ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van verschillende doelgroepen. Dit omvat het aanbieden van jongerenactiviteiten, het verminderen van eenzaamheid en mentale klachten bij jongeren en ouderen, het dementievriendelijk maken van sportaanbod en het bevorderen van brede motorische ontwikkeling bij jeugdtrainingen. Waar nodig ondersteunen we aanbieders bij het ontwikkelen van deze activiteiten en trainingen.
- Via Sportservice De Vallei brengen we de wensen en behoeften van ouderen in kaart, bijvoorbeeld met beweegadviesgesprekken. Deze bespreken we vervolgens met sport- en beweegaanbieders. Samen met meerdere partners binnen het sociaal domein willen we valpreventiecursussen opzetten en zo de deelname van ouderen stimuleren.
- Daarnaast sluiten we aan bij de campagne Doortrappen van de provincie Gelderland. Dit programma helpt ouderen veilig en plezierig te blijven fietsen. Fietsen draagt bij aan gezondheid, sociale contacten en zelfredzaamheid. Door bewustwording en kleine gedragsaanpassingen kunnen ouderen veiliger deelnemen aan het verkeer.
- Tot slot besteden we extra aandacht aan denksporten. Deze sporten hebben een belangrijke sociale functie en dragen bij aan een fit brein. Samen met de denksportclubs voor schaken, dammen en bridge onderzoeken we de mogelijkheden voor een denksportcentrum.

5. Thema 2:

Sport- en Beweegaanbieders

De kracht van Wageningen zit in de energie van meer dan 60 sport- en beweegaanbieders die, samen met talloze vrijwilligers, wekelijks op de sportvelden en in onze binnensportaccommodaties een rijk, divers en betaalbaar palet aan activiteiten mogelijk maken. Zij zijn het die voor een belangrijk deel voor de hoge sport- en beweegdeelname in Wageningen zorgen.

Sportverenigingen vormen nog steeds de meest voorkomende organisatievorm binnen de sport en kunnen bovendien rekenen op een grote en betrokken groep vrijwilligers. Zij spelen bovendien een belangrijke rol in de sociale samenhang in Wageningen. Door samen te sporten, wedstrijden te spelen en evenementen te organiseren, brengen clubs inwoners met elkaar in contact, versterken zij sociale banden en dragen zij bij aan een gevoel van verbondenheid in de wijk en stad. Tegelijkertijd zien zij zich gesteld voor nieuwe uitdagingen. Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing, digitalisering en individualisering, veranderen de manier waarop inwoners sporten en bewegen en vragen om wendbaarheid en aanpassingsvermogen. Dit vraagt van de clubs onder meer om het versterken en vernieuwen van de interne organisatiestructuur, het omarmen van komende veranderingen en een andere invulling van de samenwerking met vrijwilligers, professionals en andere partners.

Om sport- en beweegaanbieders ook in de toekomst relevant te houden, blijven we hen op deze onderdelen actief ondersteunen. Daarnaast stimuleren we samenwerkingen waarin clubs hun accommodaties en expertise breder inzetten, bijvoorbeeld door ruimte te bieden aan andere sport- en beweegaanbieders, maatschappelijke functies of sociale en ondernemende initiatieven.

Ten opzichte van voorgaande jaren zal de gemeente zowel meer ondersteuning bieden als meer sturing geven zodra knelpunten zich voordoen, zodat clubs effectief kunnen inspelen op veranderingen en uitdagingen.

5.1 Ambities

Wageningen streeft naar een divers en toekomstbestendig netwerk van sport- en beweegaanbieders waarin elke inwoner op een leuke, veilige en laagdrempelige manier kan deelnemen. We versterken de basis van sport- en beweegaanbieders door te investeren in infrastructuur, organisatiestructuur en ondersteuning, en zorgen voor betere verbindingen tussen aanbieders en andere lokale organisaties, zoals Solidez, Welsaam, Odensehuis en Sportservice De Vallei. Zo kunnen sport- en beweegaanbieders sport zowel als doel en als middel inzetten, afgestemd op de behoeften van de inwoners en de samenleving.

5.2 Wageningse uitdagingen

De sport- en beweegsector in Wageningen staat voor diverse uitdagingen:

Tijd en vrijwilligers: Door vergrijzing, mantelzorgdruk en intensiever werkend leven hebben inwoners minder tijd om te sporten en vrijwilligerstaken in clubs op te pakken. Besturen merken dit direct binnen hun verenigingen. Het tekort aan vrijwilligers is een groeiende en aanhoudende uitdaging.

Gezond en veilig sportklimaat: Aandacht voor gezond voedselaanbod en het ontmoedigen van roken, vaperen en alcoholgebruik is nog beperkt, en bespreekbaar maken blijft lastig. Ook is er behoefte aan ondersteuning bij training en begeleiding van trainers en coaches, waarvoor mogelijkheden liggen bij NOC*NSF traject kadercoaching.

Regeldruk en organisatie: Complexe regels en wetten, zoals de AVG (Algemene Verordening Gegevens-bescherming), kantinereregels, de WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen), vergunningen, onderhoud en verduurzaming, leggen zowel financieel als qua werkdruk een zware last op onderbezette clubbesturen.

5. Thema 2:

Sport- en Beweegaanbieders

Ledenontwikkeling: Ledenaantallen zijn stabiel, maar liggen nog onder het niveau van vóór 2020. Vooral jongeren tussen 13 en 18 jaar, en met name jongens, sporten minder frequent.

Financiële druk: Stijgende kosten, bijvoorbeeld door WBTR-aanpassingen en verzekeringen, drukken de financiële ruimte van verenigingen. Mogelijkheden om inkomsten te verhogen zijn beperkt door een tekort aan vrijwilligers en kennis.

Aanbod en vraag: Veranderende samenleving met meer individualisering en commerciële voorkeuren vraagt om flexibel aanbod, wat voor veel clubs een uitdaging is.

Accommodaties: Beschikbaarheid van zalen en velden blijft een knelpunt, zeker in de winter. Diverse clubs zijn op zoek naar nieuwe of extra accommodaties, zoals Denksportclubs, Ultimate Frisbee, All Stars Boxing, Gelreruiters, Korfbalvereniging (KV) en Rugbyclub Wageningen, KenKon en Bransz. Meer informatie hierover staat in hoofdstuk 7 en tabel 2 in de bijlage van dit beleidsplan.

5.3 Dit gaan we doen

- **Sport- en Beweegloket**

Sportservice De Vallei ondersteunt Wageningse sport- en beweegaanbieders nu al, maar vaak als er een vraag vanuit de aanbieder komt. Dat betekent dat ze clubs nu minder spreken dan wenselijk is. De verenigingsondersteuner zal dus op een andere manier gaan werken door op een proactieve en maatwerkgerichte manier te gaan ondersteunen. Daarnaast gaan zij jaarlijks de Vitaliteit/ Verenigingsscan uitvoeren, zodat de verenigingsondersteuner sneller en gericht kan inspelen op de behoeften van de clubs.

Vanaf mei 2026 fungeert het Sport- en Beweegloket als centraal aanspreekpunt voor vragen, coördineert het activiteiten en treedt het op als makelaar bij complexe vraagstukken. Beleids-

matig biedt het loket ondersteuning bij veranderende wet- en regelgeving, bijvoorbeeld door het faciliteren van gezamenlijke notarisafspraken, waardoor alle clubs beter in staat zijn om rechtszeker en toekomstgericht te opereren. In Dordrecht wordt dit loketmodel inmiddels al twee jaar succesvol toegepast.

- **Veilig sporten**

We zetten in op een sociaal veilig sportklimaat zonder grensoverschrijdend gedrag. Sportservice De Vallei en de vrijwilligerscentrale ondersteunen clubs bij het implementeren van de 4 V's: Vastgestelde gedragscode, Vertrouwenspersoon, VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag) voor vrijwilligers en Vakkundig geschoolde trainer-coaches. Vanaf 2026 sluit Wageningen aan bij de provinciale campagne van de Gelderse Sport Federatie over sociale veiligheid. Clubs krijgen ruimte voor eigen invulling, maar er geldt een ondergrens; wie hier niet aan voldoet, kan gevolgen ondervinden voor de samenwerking met de gemeente. De ondergrens voor deze aanpak wordt in het tweede kwartaal van 2026 uitgewerkt in samenwerking met de Gelderse Sport Federatie en Sportservice De Vallei.

- **Ondersteuning in professionalisering**

Vanuit het Sport- en Beweegloket ondersteunen we clubs met het (verder) professionaliseren van hun organisatie. Zo kan bijvoorbeeld het succesvolle Set Up-traject van volleybalvereniging Scylla als voorbeeld dienen voor andere clubs. Hierbij werken clubs samen in de regio om trainers en trainingen te verbeteren, passend aanbod uit te breiden en kennis met elkaar te delen. Set Up-clubs stimuleren innovatie en samenwerking, waardoor zowel de eigen club als het regionale netwerk sterker wordt.

5. Thema 2:

Sport- en Beweegaanbieders

- **Ondersteuning Scouting**

Binnen de gemeente valt scouting onder Welzijn, maar ze ervaren vergelijkbare uitdagingen als sport- en beweegaanbieders. Samen met de scoutinggroepen en Welzijn wordt onderzocht of samenwerking met Sport en Bewegen mogelijk is, zodat gezamenlijke uitdagingen beter kunnen worden opgepakt en ondersteund (zie ook hoofdstuk 3 Trends en ontwikkelingen).

- **Dans binnen het sport- en beweegbeleid**

Dans wordt actief betrokken in het herijkte sport- en beweegbeleid, omdat het bijdraagt aan de algehele lichamelijke ontwikkeling, creatieve expressie, het zelfvertrouwen en de motorische vaardigheden van deelnemers. Het vernieuwde beleid biedt volop mogelijkheden om het dansaanbod verder te ontwikkelen, te verbinden met andere sport- en beweegactiviteiten en bij te dragen aan een inclusief en gevarieerd sport- en beweegklimaat.

- **Gezonde sportkantines**

We stimuleren samen met Sportservice De Vallei en JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) op diverse manieren Sport- en Beweegaanbieders om hun sportaccommodatie gezond in te richten, d.w.z. rook- en vape vrij, een gezond eet- en drinkaanbod en nix18 actief uit te dragen en deze onderwerpen bespreekbaar te maken met leden en supporters.

- **Ruimte om te groeien via sport**

We verkennen de mogelijkheden voor sport- en beweegaanbieders om leerwerk- en stageplekken te bieden. Leerlingen, studenten en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen zo praktijkervaring opdoen, zoals nu al succesvol gebeurt binnen de Voetbalwerkplaats van SKV.

- **Samen sterker met de inzet van jongeren**

We onderzoeken, samen met Sportservice De Vallei en de Gelderse Sport Federatie, de regionale kansen binnen de Maatschappelijke Diensttijd (MDT), waaronder Generatie Impact Gelderland, het nieuwe MDT-programma in Gelderland. Jongeren van 12 tot 30 jaar krijgen hierin de kans zich te ontwikkelen binnen sport, cultuur en welzijn.

- **Vrijwilligers**

We ondersteunen sport- en beweegaanbieders bij een tekort aan vrijwilligers via gerichte trajecten. Daarnaast ondersteunt het Vrijwilligers Centrum Wageningen clubs in hun zoektocht naar vrijwilligers, en kunnen clubs met financiering vanuit Sportakkoord II de succesmethode Meer Vrijwilligers in Kortere Tijd (MVKT) inzetten voor snelle en effectieve versterking van hun vrijwilligersteam.

5. Thema 2:

Sport- en Beweegaanbieders

Op het vlak van intensieve samenwerking en vitalisering

- **Onderlinge ondersteuning tussen verenigingen**

In Wageningen hebben we een aantal grote en sterke sport- en beweegaanbieders. Zij bieden de kleinere clubs vaak al de helpende hand. Door velden of ruimtes beschikbaar te stellen, door hand- en spandiensten te verlenen, door kennis te delen. We willen dat verder stimuleren en ondersteunen.

- **Samenwerking voor toekomstbestendige verenigingen**

Sport- en beweegaanbieders versterken hun toekomst door goed georganiseerd te zijn en zich aan te passen aan veranderingen. Samenwerking met commerciële aanbieders of grotere clubs kan het aanbod verbreden en nieuwe activiteiten mogelijk maken. Het helpt ook kleinschalige verenigingen bij organisatie, PR en vrijwilligerswerving. De verenigingsondersteuner van Sportservice De Vallei verbindt lokaal en regionaal en stimuleren experimenten met vernieuwende competitievormen en flexibele lidmaatschappen.

- **Samenwerking met commerciële aanbieders**

We willen graag samenwerken met commerciële sport- en beweegaanbieders die een duidelijke maatschappelijke meerwaarde leveren. Denk hierbij aan aanbieders van breakdance, boksen, freerunning of fitness voor 50-plussers. Deze aanbieders bereiken vaak andere doelgroepen dan traditionele sportverenigingen, zoals meisjes en jongens vanaf 12 jaar, jongeren en volwassenen die zich niet willen of kunnen aansluiten bij een vereniging, of sporters die bewust kiezen voor een ander type sportaanbod dan dat van clubs. Daarmee vervullen zij een belangrijke rol in het bereiken van groepen die anders of minder in beweging komen. Hoewel zij een waardevolle bijdrage leveren aan de lokale gemeenschap, vallen zij nu vaak buiten bestaande subsidiereg-

lingen voor activiteiten. We onderzoeken daarom hoe deze commerciële aanbieders ondersteund kunnen worden om hun aanbod met een sociaal doel te behouden en verder te versterken.

- **Wagenings voetbal**

In Wageningen hebben we prachtige voetbalclubs met een rijke historie en grote lokale betekenis. Tegelijk staat het Wageningse voetbal voor uitdagingen in prestaties, accommodatiedruk en jeugd- en talentontwikkeling. Daarom verkennen we, samen met de Wageningse voetbalclubs, de KNVB, Sportservice De Vallei en de Sportraad, de mogelijke oprichting van een Wageningse Voetbal Federatie. Doel is intensievere samenwerking op thema's zoals jeugd, senioren- en vrouwen-voetbal, talent- en clubontwikkeling, kadertraining, vrijwilligers, inclusie en sociale veiligheid. Met ondersteuning vanuit KNVB-trajectbegeleiding en verenigingsondersteuner van Sportservice De Vallei versterken we zo de kwaliteit en aantrekkingskracht van het lokale voetbal, nu en op de lange termijn.

- **Samenwerking op sportlocaties**

Op De Zoom, Van Ketwich Verschuur en De Vlinder werken aanbieders samen aan vitale, open locaties met een diversiteit aan activiteiten. Samen met de clubs wordt gekeken naar toekomstbestendige programmering, beheer en toezicht, bijvoorbeeld via een omni-sportclub of sportcoöperatie.

De bouw van het nieuwe zwembad biedt kansen om samen met bestaande en nieuwe sport- en beweegaanbieders de inrichting en programmering vorm te geven. Daarbij is er aandacht voor inclusiviteit, multifunctioneel gebruik en verschillende doelgroepen, zodat het aanbod aansluit bij de wensen van inwoners en bezoekers en toekomstbestendig is.

5. Thema 2:

Sport- en Beweegaanbieders

Samenwerking met onderwijs en studenten

Samenwerking met Wageningen University biedt mogelijkheden voor gebruik van faciliteiten en multidisciplinair studentonderzoek (ACT – Academic Consultancy Training) voor praktische oplossingen voor sport- en beweegaanbieders.

De sport- en beweegaanbieders willen graag samenwerken met het onderwijs en kinderopvang. We zijn inmiddels gestart met een samenwerking vanuit het project 'School en Omgeving'. We gaan binnen dit concept, maar ook daarbuiten kijken hoe we die samenwerking verder kunnen intensiveren.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

Wageningen is de Stad van de Vrijheid. Deze identiteit roept ons op om vrijheid dagelijks in praktijk te brengen: iedereen kan meedoen, zichzelf zijn en zijn of haar talenten ontwikkelen. In het sport- en beweegdomein zetten we daarom in op gelijke kansen voor alle inwoners, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking, genderidentiteit of sociaaleconomische status.

Wageningse sport- en beweegaanbieders leveren hier al een belangrijke bijdrage aan. Zo zijn er binnen sportverenigingen onder andere G-teams en autismeteams actief, bestaan er initiatieven zoals een vluchtelingenteam en hebben steeds meer aanbieders aandacht voor sociale veiligheid, onder andere door het aanstellen van vertrouwenspersonen. Deze inzet laat zien dat inclusie en toegankelijkheid op de agenda staan in Wageningen.

Daarnaast werken sport- en beweegaanbieders samen met organisaties zoals sportclub WAAG²⁵, SHOUT²⁶, Wageningen Inclusief²⁷, Sportservice De Vallei en Solidez om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken. Hierdoor kunnen inwoners deelnemen, sociale contacten opbouwen, werken aan hun gezondheid en hun talenten verder ontwikkelen.

Tegelijkertijd is er meer nodig. Niet alle drempels zijn al weggenomen en niet alle doelgroepen worden bereikt. Sporten en bewegen dragen bij aan gezondheid, persoonlijke ontwikkeling en sociale verbondenheid, maar om deze waarden voor iedereen bereikbaar te maken blijven extra inspanningen noodzakelijk. Daarom zetten we in op het verder verminderen van fysieke, sociale en financiële belemmeringen en betrekken we doelgroepen actief bij het ontwikkelen van passend aanbod. We richten ons nadrukkelijk op inwoners voor wie deelname niet vanzelfsprekend is.

²⁵ Vereniging Waag is een Wageningse sportclub voor mensen met een beperking

²⁶ SHOUT! Wageningen voor alle leeftijden

²⁷ Wageningen Inclusief

6.1 Ambities

Ons doel is een inclusief, toegankelijk en uitnodigend sport- en beweegaanbod dichtbij huis. Het aanbod sluit aan bij de behoeften van inwoners en is goed vindbaar voor iedereen. Financiële barrières verminderen we door inwoners te ondersteunen bij het benutten van regelingen.

Sport- en beweegaanbieders stimuleren we om hun aanbod inclusief, betaalbaar, veilig en toekomstbestendig te maken. Sociale veiligheid en acceptatie van LHBTIQA+-personen versterken we actief. Discriminatie en uitsluiting bestrijden we. We stimuleren aanbieders maatwerk en flexibiliteit te bieden in hun aanbod en lidmaatschappen, zodat deelname voor iedereen haalbaar blijft.

De fysieke toegankelijkheid van accommodaties verbeteren we. Sporthulpmiddelen voor mensen met een beperking zijn vanaf begin 2026 beschikbaar via de Uniek Sporten-uitleen. We verbeteren de warme, laagdrempelige toeleiding naar sport en bewegen door persoonlijke ondersteuning, bijvoorbeeld via de beweegmakelaar. We bevorderen duurzame sport- en beweegdeelname onder kwetsbare doelgroepen door maatwerk te bieden dat de eigen regie versterkt en ervoor zorgt dat zij met plezier structureel actief blijven.

6.2 Wageningse uitdagingen

Sommige inwoners hebben extra steun nodig om te kunnen sporten en bewegen. Dit geldt bijvoorbeeld voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking of chronische aandoening, voor LHBTIQA+ inwoners, voor inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES) en voor inwoners met een migratieachtergrond. Voor deze groepen vraagt het sport- en beweegbeleid gerichte aandacht en maatwerk om deelname te bevorderen. Waar lopen zij rondom sporten en bewegen tegen aan.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

Inwoners met een lichamelijke, verstandelijke, psychische beperking of chronische aandoening²⁸

Zij ervaren diverse belemmeringen om deel te nemen aan sport en bewegen. Deze belemmeringen zijn breed herkenbaar en worden versterkt door fysieke, financiële en organisatorische factoren. Ten eerste is de toegankelijkheid van sportaccommodaties niet altijd voldoende. Sommige locaties missen drempelvrije ingangen, elektrische deuren of tilliften.

Financiële barrières vormen een tweede belangrijke beperking. Deze inwoners hebben vaak extra aanpassingen nodig, zoals hulpmiddelen of speciale begeleiding, en hebben daarnaast regelmatig een laag inkomen of een lagere Sociaal Economische Status (SES). Het aanvragen en regelen van vervoer of hulpmiddelen kost veel tijd en wordt door hen ervaren als ingewikkeld en vermoeiend.

Ook is informatie over aangepast sport- en beweegaanbod niet altijd gemakkelijk te vinden, vooral voor mensen die op latere leeftijd een beperking krijgen. Het kost veel energie om dit uit te zoeken, terwijl het leven met een beperking zelf al veel extra energie vraagt. Energie die de doelgroep zelf hard nodig heeft. Transport naar sportlocaties is daarnaast vaak een probleem. Het gebruik van voorzieningen zoals de Regiotaxi, Plusbus of Valleihopper kost veel tijd en inspanning, waardoor deelnemen aan sportactiviteiten lastig wordt.

Een ander aandachtspunt is het beperkte aanbod van getraind personeel en vrijwilligers die weten hoe om te gaan met mensen met een beperking. Ook het aanbod van sporten zelf is soms beperkt en vaak verspreid over de regio, waardoor mensen langere afstanden moeten afleggen voor passende activiteiten. Deze combinatie van belemmeringen zorgt ervoor dat mensen minder vaak sporten en zich soms machteloos en ontmoedigd voelen.

LHBTIQA+ inwoners

Het citaat "Voor mijn gevoel was het uit de kast komen of stoppen met voetbal..." werd gedeeld tijdens de Diversiteits- en Inclusielunchbijeenkomst die juni 2025 georganiseerd werd door Thuis Wageningen in samenwerking met Leer Ecosystemen van Wageningen University. In een kleine, open en begeleide gespreksomgeving gingen LHBTIQA+ studenten en inwoners met elkaar in gesprek over diversiteit en inclusie, waaronder ervaringen binnen sport en bewegen.

Dat deze uitspraak in deze setting werd gedaan, is veelzeggend. Juist in een veilige context, waarin ruimte was voor persoonlijke verhalen en reflectie, werd duidelijk hoe diep de impact van een onveilig sportklimaat kan zijn. De ervaring laat zien dat uitsluiting niet altijd zichtbaar of expliciet is, maar zich ook kan uiten in subtiele sociale normen, cultuur of verwachtingen binnen een sportomgeving waar men zich mogelijk niet eens altijd bewust is van de impact. Hierdoor kan voor sporters het gevoel ontstaan dat zij moeten kiezen tussen sportdeelname en het openlijk kunnen zijn van zichzelf.

Beleidsmatig benadrukt dit citaat dat inclusie in sport en bewegen verder gaat dan formele toegankelijkheid of het aanbieden van passend aanbod. Het vraagt om blijvende aandacht voor sociale veiligheid, bewustwording en cultuur binnen sport- en beweegaanbieders. De uitspraak fungeert daarmee als een concreet signaal uit de praktijk dat de noodzaak bevestigt om sportomgevingen actief te ondersteunen in het creëren van een veilig, respectvol en inclusief klimaat, waarin uitval wordt voorkomen en deelname duurzaam mogelijk blijft voor LHBTIQA+ inwoners.

²⁸ Fonds Gehandicaptensport 18-03-2024

²⁹ Nivel 2019 – sporten en bewegen voor mensen met een lichamelijke beperking

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

Inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES)³⁰

Mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) sporten en bewegen gemiddeld minder en voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijnen dan mensen met een hogere SES³¹. Zij ervaren vaker belemmeringen, zoals gezondheidsproblemen en een minder sterke overdracht van sport- en beweeggewoonten³². Bijvoorbeeld doordat sport geen onderdeel was van de opvoeding, of door een gebrek aan rolmodellen.

In Wageningen had in 2024 3,5% van de inwoners onvoldoende inkomen of spaargeld om rond te komen³³, zonder toepassing van gemeentelijke regelingen. We zien dat financiële drempels, zoals lidmaatschappen, abonnementen of de kosten van bijvoorbeeld sportkleding, ervaren door mensen met een laag inkomen even groot zijn als voor mensen met een middeninkomen.

Met het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB) van Wageningen zorgen we ervoor dat iedereen voldoende geld heeft om rond te komen en mee te doen. Dit betekent dat bij de berekening van het benodigde budget ook rekening is gehouden met budget voor sport (inclusief sportattributen) en cultuur. Met het MMB kunnen inwoners met een laag inkomen zelf bepalen waaraan zij het budget besteden, bijvoorbeeld aan sport- en beweegactiviteiten. De bedragen die in dit budget zijn meegenomen voor sport en bewegen zijn hoger dan landelijke normen zodat inwoners niet alleen aan een goedkope sport kunnen deelnemen maar ook een duurdere sport. Voor de groep inwoners met een laag inkomen die het nog steeds niet breed hebben (boven de MMB-grens) bieden we een aantrekkelijk en laagdrempelig sport- en beweegaanbod. Kosten voor noodzakelijke aanpassingen vanwege medische beperkingen, zodat deelname aan sport en bewegen mogelijk wordt, kunnen worden vergoed via de WMO of bijzondere bijstand.

Daarnaast hebben mensen met een lage SES vaak

minder toegang tot informatie over sport- en beweegaanbod of weten ze niet waar ze terecht kunnen, terwijl sociale drempels, zoals het ontbreken van een netwerk of een maatje om samen te sporten, deelname nog moeilijker maken.

Inwoners met een migratieachtergrond³⁴

Mensen met een migratieachtergrond sporten gemiddeld minder, deels door lagere SES, culturele verschillen en ervaren discriminatie. Ook sluit de manier waarop sportverenigingen zijn georganiseerd – met bestuursvergaderingen, besluitvorming en communicatie – vaak niet aan bij wat zij vanuit hun eigen cultuur gewend zijn³⁵. Bij kinderen van migranten zien we een andere ontwikkeling³⁶: zij hebben vaker een abonnement bij een sportschool, maar zijn minder vaak lid van een sportvereniging.

Een kwetsbare groep zijn jongvolwassen Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling³⁷ (AMV's) van 16 jaar en ouder, die vaak buiten regelingen vallen voor zwemonderwijs of MMB. Zij willen graag sporten, maar ervaren hoge kosten en tijdelijkheid van opvanglocaties als belemmering.

³⁰ Alles over Sport - Sport- en beweegkeuzes van volwassenen in een lage SEP, 23-09-2024

³¹ Mulier Instituut 2022 – Deelname sport en bewegen van mensen met een lage sociaaleconomische status

³² Mulier instituut 2020 - Sociaaleconomische status en deelname aan sport en bewegen van volwassenen

³³ CBS Oktober 2024 – Gemeente Wageningen – Leeft in armoede

³⁴ Een migratieachtergrond wordt gedefinieerd als iemand die zelf in het buitenland is geboren of van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

³⁵ Mulier Instituut 2023 – Inzet op de doelgroep bij beleid en organisatie van sport en bewegen

³⁶ Mulier Instituut 2023 – Factsheet Sport- en beweeggedrag naar migratieachtergrond

³⁷ Mulier Instituut 2023 – Factsheet Sport- en beweeggedrag naar migratieachtergrond

³⁷ *) De term AMV (Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling) is juist en inclusiever dan AMA (Alleenstaande Minderjarige Asielzoeker) omdat zij niet reduceert tot de asielprocedure, maar uitgaat van de positie van het kind. AMV erkent dat niet alle alleenstaande minderjarigen asielaanvragen, terwijl zij wel bescherming en begeleiding nodig hebben. De term sluit beter aan bij het kinderrechtenperspectief en bij internationale kaders zoals het VN-Kinderrechtenverdrag, waarin het belang van het kind centraal staat en niet diens juridische status.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

6.3 Dit gaan we doen

Sport en bewegen als instrument voor welzijn, leefbaarheid en participatie

Sport en bewegen zetten we in als middel om maatschappelijke uitdagingen te adresseren. Waar sport voorheen vooral een doel op zich was, wordt het nu onderdeel van een integrale aanpak met domeinen als gezondheid, inkomenszekerheid, onderwijs, welzijn en sociale participatie. Door sport en bewegen vanaf het begin bij beleids- en projecttafels te betrekken, kunnen we kennis delen, samenwerking versterken en nieuwe inzetvormen ontwikkelen. We betrekken sport- en beweegaanbieders actief bij integrale projecten. We delen kennis en praktijkvoorbeelden. De resultaten evalueren we regelmatig, zodat de bijdrage aan maatschappelijke doelen zichtbaar en effectief blijft.

Inzetten op vier opgaven

Op basis van de geschetste uitdagingen en in lijn met het Landelijk Sportakkoord II richten we ons op vier inclusie- en diversiteitsopgaven. Hierbij houden we rekening met overlappingen tussen doelgroepen, zoals beperking en lage SES, of migratieachtergrond en lage SES. Binnen deze opgaven verwerken we de specifieke uitdagingen en aanpakken voor verschillende doelgroepen: mensen met een beperking of chronische aandoening, LHBTIQA+ personen, mensen met een lage sociaaleconomische status en mensen met een migratieachtergrond.

Opgave 1: Vergroten van financiële toegankelijkheid

Om deelname aan sport en bewegen voor iedereen mogelijk te maken, verlagen we financiële drempels. Dit doen we door met het MMB te zorgen dat inwoners voldoende middelen hebben om deel te nemen aan sport (en cultuur). Daarnaast streven we ernaar de kosten voor sport- en beweegdeelname voor alle inwoners zo laag mogelijk te houden. Zo bieden sport- en beweegaanbieders sportdeelname ook al tegen gereduceerd tarief aan of zelfs gratis voor inwoners met lage inkomens of migratieachtergrond.

Om de zwemveiligheid van kinderen te vergroten, biedt de gemeente Wageningen de "Ik zwem mee"-regeling aan. Deze regeling is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar van wie de ouders een laag inkomen hebben. Met de regeling kunnen kinderen zwemdiploma's halen, zodat zij veilig kunnen zwemmen. Deelname is mogelijk via een inkomenscheck, zonder dat een verplicht MMB-adviesgesprek nodig is, waardoor de drempel laag blijft.

Daarnaast kan zwemles voor sommige kinderen een opstap zijn naar verdere deelname aan zwemsporten, zoals recreatief zwemmen of waterpolo. De regeling draagt daarmee niet alleen bij aan zwemveiligheid, maar ook aan sportieve ontwikkeling en plezier in bewegen.

Dit gaan we doen om financiële toegankelijkheid te vergroten:

- **Betaalbaar en bekend aanbod:** We zorgen dat het MMB, de Ik zwem mee regeling en lokaal sport- en beweegaanbod betaalbaar, bekend en breed toegankelijk zijn voor de doelgroepen.
- **Monitoren van deelname en effectiviteit:** Samen met inkomensconsulenten en partners zoals sportvereniging WAAG starten we begin 2026 met het verkennen van tools om deelname en toeleiding te monitoren. Zo houden we zicht op de effectiviteit van beleid en kunnen we binnen het inkomenszekerheid beleid waar het MMB onder valt bijsturen wanneer nodig.
- **Vroegsignalering van inkomensonzekerheid:** We zetten sport- en beweegaanbieders in om inkomensonzekerheid vroeg te signaleren en door te verwijzen naar de adviesgesprekken voor een MMB en schuldhulpverlening wanneer er schulden zijn.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

- **Ontwikkelen van aantrekkelijk en betaalbaar aanbod:** We ontwikkelen aantrekkelijke programma's en lidmaatschappen voor mensen met lage inkomens of net boven de door Wageningen gehanteerde Maatschappelijk Meedoen Grens voor mensen met een laag inkomen.
- **Faciliteren van deelname AMV's:** We onderzoeken mogelijkheden om sportdeelname voor AMV's te faciliteren, bijvoorbeeld via het Sportakkoord.

Opgave 2: Vergroten van sociale toegankelijkheid

Sociale toegankelijkheid gaat verder dan fysieke of informatieve aanpassingen; het draait om het gevoel van welkom zijn en veilig kunnen sporten, én om de mogelijkheid om zelf keuzes te maken over deelname. We stimuleren sport- en beweegaanbieders continu te reflecteren op hun beleid en structuren, zodat zij inclusieve, gastvrije sport- en beweegomgevingen creëren waarin deelnemers eigenaarschap over hun sport- en beweegbeleving kunnen nemen.

Dit gaan we doen om sociale toegankelijkheid te vergroten:

- **Breng sport en bewegen naar de wijk:** Samen met buurtsportcoaches van Solidez en Sportservice De Vallei en lokale sport- en beweegaanbieders ontwikkelen we samen met inwoners sport- en beweegaanbod dat laagdrempelig, aantrekkelijk en dichtbij huis beschikbaar is. Deelnemers denken mee, kunnen (met ondersteuning van buurtsportcoach, opbouwwerker) activiteiten opzetten, kiezen zelf activiteiten en ontdekken wat bij hen past en welke talenten ze hebben.
- **Beweegactiviteiten met maatjes:** Voor mensen met weinig beweegervaring of gezondheidsbeperkingen organiseren buurt-sportcoaches samen met vrijwilligers of ervaringsdeskundigen wijkactiviteiten. Deelnemers

krijgen een buddy die hen wegwijs maakt, ondersteunt en sociale of culturele drempels verlaagt. Zo kunnen zij actief meedoen, nieuwe contacten leggen en gezamenlijk bewegen.

- **Inclusief sport- en beweegklimaat stimuleren:** Samen met partners zoals Sportservice De Vallei, SHOUT Wageningen, Wheelchair Skills Team, Solidez en Vereniging WAAG zetten we workshops, themabijeenkomsten, theatervoorstellingen en trainingen op. Ervaringsdeskundigen worden actief ingezet als spreker of co-trainer, zodat sport- en beweegaanbieders kennis opdoen, en binnen hun club zelf keuzes maken over hoe zij een inclusieve vereniging willen zijn.
- **Sociale veiligheid versterken:** We sturen aan op de 4 V's bij sport- en beweegaanbieders: Verenigingsbrede gedragscode, Vertrouwenscontactpersoon, VOG voor vrijwilligers en vak-kundig geschoolde trainer-coaches. Regionale samenwerking: We sluiten aan bij provinciale campagnes sociale veiligheid, zodat inwoners en aanbieders samen werken aan een veilige en inclusieve sport- en beweegomgeving en van elkaar kunnen leren.
- **Toegankelijk meldpunt:** Alle sportclubs hebben een goed vindbare vertrouwenscontactpersoon. Inwoners kunnen laagdrempelig een melding doen bij een onafhankelijk meldpunt voor (LHBTIQA+) discriminatie en grensoverschrijdend gedrag, zodat deelnemers zelf hun veiligheid kunnen bewaken.
- **Inwoners betrekken bij de openbare ruimte:** Doelgroepen worden actief betrokken bij de ontwikkeling van sport-, speel- en beweegfaciliteiten in de wijk, inclusief intergenerationele verbindingen. Zo voelen zij zich mede-eigenaar van hun omgeving en kunnen ze zelf bepalen hoe zij deze gebruiken.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

- **Aanbod afstemmen op de doelgroep:** We analyseren welke clubs en organisaties doelgroepen bedienen om zo beter aanbod te stimuleren en te richten.
- **Divers en gemengd aanbod:** Sport- en beweegaanbieders ontwikkelen activiteiten waarin gemengde teams en diversiteit vanzelfsprekend zijn, zodat deelnemers zelf hun plek kunnen vinden.
- **Maatwerk en flexibiliteit:** Samen met Sportservice De Vallei stimuleren we flexibele lidmaatschappen en deelnamevormen, zodat inwoners beter een passend aanbod kunnen vinden en kunnen bewegen op hun eigen manier.

Opgave 3: Vergroten van praktische toegankelijkheid

Praktische belemmeringen voor mensen met een beperking of chronische aandoening betreffen beperkt aanbod, vervoer en ontoegankelijke voorzieningen. Mensen ervaren vaak dat het aanvragen van hulpmiddelen en vervoer veel tijd kost en als ingewikkeld wordt ervaren. Onderzoek, dat ondersteund werd vanuit het Wageningse Sportakkoord, van HAN-studenten (2025) toont dat veel accommodaties obstakels hebben zoals hoge drempels, smalle toegangswegen, ontoegankelijke toiletten en onvoldoende kleedruimtes.

Dit gaat we doen om de praktische toegankelijkheid te vergroten:

- **Verbeteren van fysieke toegankelijkheid:** We voeren de aanbevelingen uit het onderzoek systematisch door en maken sportaccommodaties en gemeentelijke gebouwen beter toegankelijk voor iedereen.
- **Versterken van het hulpmiddelenpunt:** We maken het Uniek Sporten Sporthulpmiddel-

en uitleenpunt duidelijk vindbaar via scholen, zorginstellingen en sportaanbieders. Een vaste contactpersoon begeleidt ouders en kinderen bij het uitproberen van hulpmiddelen.

- **Inzetten van ervaringsdeskundigen:** We betrekken ervaringsdeskundigen actief bij het toegankelijk maken van sport- en beweegaanbod.
- **Ondersteunen van sportaanbieders:** We bieden advisering en mogelijke cofinanciering voor aanpassingen.
- **Betrekken van doelgroepen bij ontwikkeling:** We organiseren actieve betrokkenheid van doelgroepen bij nieuwe of vernieuwde inclusieve sport-, speel- en beweegvoorzieningen.
- **Vergroten van zichtbaarheid en bereik:** We versterken online en offline zichtbaarheid van sportaanbod en intensiveren samenwerking met regionale partners.
- **Creëren van één toegankelijk startpunt:** We ontwikkelen een herkenbaar digitaal én fysiek/telefonisch aanspreekpunt voor inwoners met een beperking, waar informatie, regelingen en ondersteuning voor sport en bewegen beschikbaar zijn.

Opgave 4: Effectieve toeleiding van niet- of weinig-actieve mensen

Warme begeleiding is essentieel om kansengelijkheid en duurzame deelname te bevorderen. Voor wie angst, schaamte of pijn ervaart, kan het al een enorme stap zijn om de deur uit te gaan. De drempel om te gaan sporten is niet alleen praktisch of financieel, maar vaak ook emotioneel: angst voor afwijzing, schaamte over het lichaam of onzekerheid door eerdere negatieve ervaringen.

6. Thema 3:

Inclusief Sporten en Bewegen

Mensen die niet of weinig sporten en bewegen weten niet waar ze naartoe kunnen om wél te sporten. Onbekendheid met sport, angst voor teleurstelling, pijn, weerstand en het ontbreken van een maatje om mee te gaan, zijn redenen om af te zien van sporten en bewegen. Met warme toeleiding bedoelen we dat inwoners niet alleen een folder of link krijgen, maar dat een buurtsportcoach of wijk-teammedewerker — als iemand dat wil — meegaat naar de eerste les, helpt bij het inschrijven en na enkele weken nog eens vraagt hoe het gaat. Daarnaast gaan we met doelgroepen samenwerken om hun behoeften beter te begrijpen en drempels weg te nemen.

Dit gaan we doen om een effectieve toeleiding te krijgen van niet- of weinig actieve mensen:

- **Sport en bewegen integreren in welzijnswerk:** We stimuleren, integreren en breiden waar mogelijk sport en bewegen uit in het welzijnswerk van Welsaam, in samenwerking met buurtsportcoaches van Solidez en de Beweegmaker van Sportservice De Vallei.

- **Warme toeleiding naar zorg en sociaal domein:** We zetten actief in op een warme toeleiding naar de zorg, het sociaal domein en bij sport- en beweegaanbieders.
- **Afstemmen van sportaanbod op behoeften:** We stimuleren sportaanbieders om hun aanbod af te stemmen op de behoeften van potentiële sporters.
- **Deskundigheidsbevordering van trainers en coaches:** We stimuleren de deskundigheidsbevordering van trainers en coaches via Sportservice De Vallei, NOC*NSF, sportbonden en Special Heroes Nederland.
- **Inzetten van rolmodellen en ambassadeurs:** Ervaren sporters uit de doelgroepen zetten we actief in als rolmodel en ambassadeur.
- **Monitoren van inclusie en toegankelijkheid:** Inclusie en toegankelijkheid nemen we op in de verenigingsmonitor, met de uitkomsten als input voor beleid.

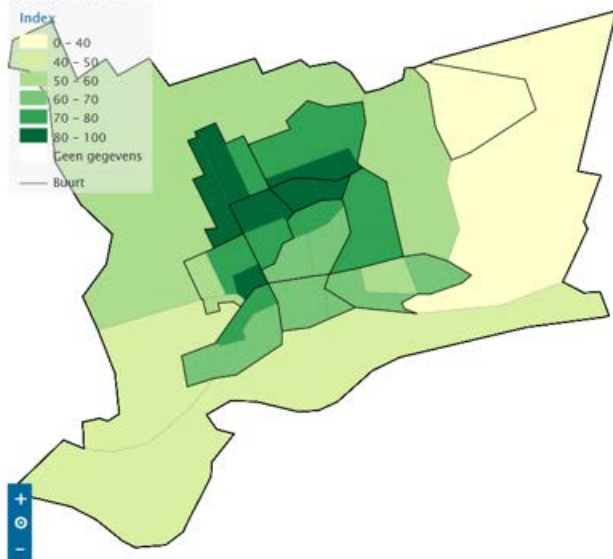
7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Beweegvriendelijke omgeving in Wageningen

Per buurt, 2022

Verberg legenda

Figuur 4: Mulier Instituut – Hoe beweegvriendelijk is Wageningen (2022)

Beweegvriendelijke leefomgeving: inleiding

Wageningen laat zien dat een beweegvriendelijke leefomgeving daadwerkelijk bijdraagt aan een actieve en gezonde leefstijl. De inrichting van de fysieke leefomgeving is namelijk bepalend voor het sport- en beweeggedrag van Wageningse inwoners³⁸. In 2022 behaalde de gemeente een KBO-score³⁹ (Kernindicatoren Beweegvriendelijke Omgeving) van 71—ruim boven het landelijk gemiddelde—en vooral de aanwezigheid van toegankelijke sport-, speel- en ontmoetingsplekken springt eruit. Elke plek biedt op een eigen manier en niveau uitdaging. Daardoor kunnen inwoners altijd een locatie vinden die past bij hun sport- of beweegwens van dat moment.

Sinds het KBO-onderzoek zijn we drie jaar verder en is de vraag naar toegankelijke, kwalitatieve en dichtbij huis gelegen beweegplekken alleen maar groter geworden. Deze toenemende behoefte maakt de sterke basis die Wageningen al heeft opgebouwd nog waardevoller: het vormt de springplank voor de volgende stap.

De volgende stap is een omgeving waarin bewegen vanzelfsprekend is voor alle inwoners, van jong tot oud. De manier waarop we sporten en bewegen

Nederland

Nederland
Aantal inwoners
17.590.672

Gemeente

Wageningen
Aantal inwoners
39.939

Buurt

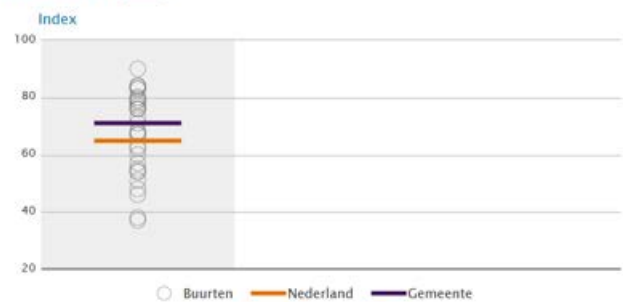
Klik op een buurt

[Variatie tussen gebieden](#)

[Trend](#)

Beweegvriendelijke omgeving in 2022

Alle buurten in Wageningen

verandert bovendien. Tijdens de coronaperiode kregen wandelen, fietsen en buitenfitness een duidelijke impuls. Deze blijvende trend onderstreept het belang van een aantrekkelijke, groene en toegankelijke leefomgeving die gezondheid, welzijn en sociale verbinding ondersteunt.

Daarom zien we het creëren én slim benutten van ruimte voor sport en bewegen als een vanzelfsprekende beleidsopgave. We nemen daarin de bevindingen van de onderzoeken van het Mulier Instituut mee (zie ook het hoofdstuk De Warming Up). We investeren in toekomstbestendige sportaccommodaties, leggen slimme verbindingen tussen functies en benutten succesvolle voorbeelden zoals de sport- en beweeglocaties in de Nude, aan de Nobelweg en in Park Noordwest. Ook urban sports krijgen een plek waar sport, creativiteit en straatcultuur elkaar versterken. Zo bouwen we aan een duurzame, inclusieve omgeving die uitnodigt tot georganiseerd, informeel en spontaan bewegen.

³⁸ Mulier Instituut – Werkzame elementen van de beweegvriendelijke omgeving 2020

³⁹ Mulier Instituut – De beweegvriendelijke omgeving in Wageningen 2022

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

7.1 Ambities

Op het thema Ruimte voor Sport en Bewegen hebben we zowel stevige ambities als duidelijke uitdagingen. Met prioriteit werken we de komende jaren aan de capaciteit van onze sportaccommodaties, de basis van het sport- en beweegaanbod. Daarvoor is intensieve samenwerking nodig, zowel tussen sport- en beweegaanbieders onderling als met de gemeente en andere partnerorganisaties.

Vanuit deze uitgangspunten werken we aan de volgende ambities:

1. Sterke samenwerking en optimale benutting

We versterken de samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders om het tekort aan beschikbare sporturen tijdens piekmomenten aan te pakken en sportaccommodaties slimmer en efficiënter te benutten. Door creatieve oplossingen te stimuleren en waar nodig als gemeente te sturen, zorgen we dat sportaccommodaties efficiënt, eerlijk, toegankelijk en maximaal worden benut. Waar ruimte tekortschiet, zetten we primair in op uitbreiding van gebruik buiten de piekuren en plannen we uitbreiding wanneer dat noodzakelijk blijkt. Daarbij zorgen we dat er voldoende capaciteit beschikbaar is om de ambitie te realiseren dat iedereen in Wageningen kan sporten, binnen de randvoorwaarden, en voorkomen we dat er wachtlijsten ontstaan of inwoners moeten uitwijken naar andere gemeenten. Voor de sport- en beweegaanbieders die we ondersteunen, stellen we duidelijke randvoorwaarden op. Met de groeiende druk op de stad is niet alles meer mogelijk, maar met deze kaders kunnen we zorgvuldige afwegingen maken en prioriteiten stellen.

2. Heldere, actuele afspraken

Beheer- en huurovereenkomsten, contracten en huisregels worden geactualiseerd in samenwerking met aanbieders. Zo sluiten afspraken beter aan bij de huidige praktijk en bevorderen we zorgvuldig gebruik en gedragen beheer van accommodaties.

3. Open, multifunctionele en vitale sportlocaties

We ontwikkelen sportlocaties tot levendige knooppunten waar inwoners elkaar ontmoeten, sporten en bewegen. Deze plekken worden multifunctioneel, toekomstgericht en geschikt voor gedeeld gebruik. Daarbij onderzoeken we steeds de mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik, met respect voor de karakteristieken en sporttechnische behoeften van de bestaande clubs op de sportparken. Bij nieuwbouw, vervanging of herinrichting benutten we koppelkansen om meer ruimte te creëren en generaties en doelgroepen met elkaar te verbinden.

4. Bewegen en spelen geïntegreerd in de buitenruimte

De visie Bebouwde Kom geeft richting aan een toekomstbestendige inrichting van de leefomgeving. Binnen dit perspectief wordt nieuw speelbeleid ontwikkeld waarin spelen, sporten en bewegen nadrukkelijk met elkaar worden verbonden. Een stevige basis aan beweegvaardigheden op jonge leeftijd stimuleert niet alleen breedtesport, maar vormt ook de voedingsbodem voor talentontwikkeling en topsport. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat sport, bewegen en spelen vanzelfsprekend deel uitmaken van het dagelijks leven, met groen, toegankelijkheid, rookvrije zones en sociale veiligheid als vaste ontwerpprincipes en openbare toiletvoorzieningen waar mogelijk.

5. Urban sports als volwaardige pijler

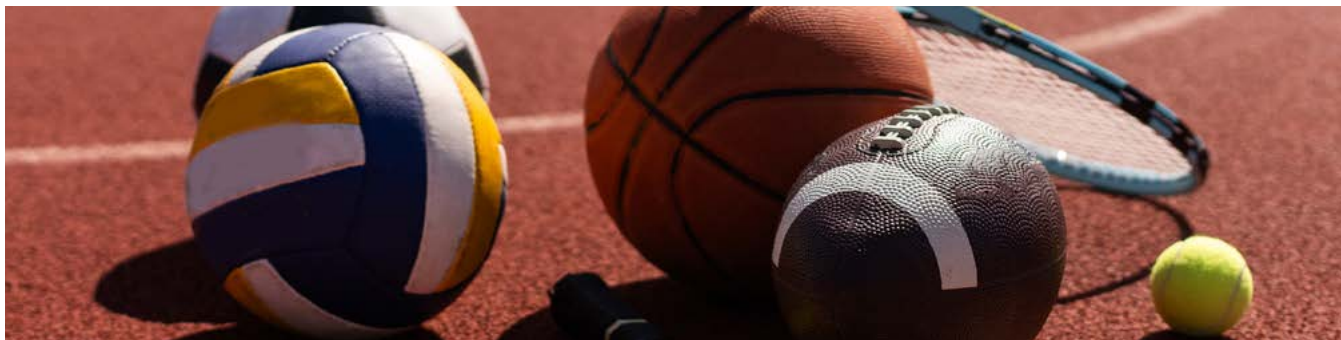
Urban sporten, zoals bijvoorbeeld freerunning, skaten, dance en BMX krijgen een betekenisvolle plek in de stad. We creëren samen met jongeren toegankelijke, veilige en inspirerende plekken waar beweging, creativiteit en ontmoeting samenkomen en die aansluiten bij de leefwereld van jongeren.

6. Dagelijks bewegen vanzelfsprekend maken

We verbeteren en verbinden veilige loop- en fietsroutes tussen woonwijken, scholen, sportclubs en andere voorzieningen. Speel- en beweegruimtes stimuleren actieve, sociale en inclusieve ontmoetingen in de buurt.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

7. Ruimte voor diverse doelgroepen

Sport- en beweegaanbod en buitenfaciliteiten sluiten aan bij de behoeften van jongeren, meiden, ouderen en inwoners met een beperking. We investeren in inclusieve en dementievriendelijke sport- en wandelroutes, met bijzondere aandacht voor bereikbaarheid en gebruiksgemak.

8. Gezonde sport- en beweegroutes

Bij sportcomplexen en op beweegroutes zorgen we voor vrij toegankelijk drinkwater, eetbaar groen en aanvullende uitdagingen zoals hinkelpaden en afstandsmarkeringen. De routes worden bovendien duidelijk zichtbaar en goed vindbaar gemaakt voor inwoners én bezoekers. Dit stimuleert gezond gedrag en maakt bewegen aantrekkelijker voor iedereen.

9. Budget en samenleving als motor

We reserveren structureel middelen om sport- en beweegvoorzieningen te ontwikkelen en te onderhouden. Initiatieven uit de samenleving ondersteunen we actief, zodat inwoners mede-eigenaar worden van hun sport- en beweegomgeving.

10. Denksportcentrum

Onze ambitie is om in Wageningen een Denksportcentrum te realiseren dat een centrale ontmoetingsplek wordt voor denksport en het trainen van het brein. Het centrum biedt een thuis voor lokale schaak-, dam- en bridgeclubs, bordspelclubs en andere denk- en kaartspelers. Het wordt een plek waar wedstrijden, trainingen en clinics plaatsvinden, en waar inwoners ook informeel samen kunnen komen in een ontmoetingsruimte met horeca.

Daarnaast willen we het centrum gebruiken om sport en spel te combineren met activiteiten die het geheugen en het denken ondersteunen, in samenwerking met lokale partners zoals Sport-service De Vallei, Solidez, het Odensehuis en Thuis Wageningen. Het centrum kan ook ruimte bieden voor een geheugencentrum, Alzheimer-trefpunten en onderzoek naar voeding en het denkvermogen. Zo ontstaat een multifunctioneel centrum dat sport, spel en de gezondheid van lichaam en brein samenbrengt en bijdraagt aan het gezond houden van onze inwoners. Door het toenemende aantal ouderen en de groeiende aandacht voor gezondheid en kennis in Wageningen als City of Life Sciences, past een Denksportcentrum uitstekend bij onze ambities.

Wat is onze rol in deze tien ambities

Als gemeente spelen wij een belangrijke rol bij het realiseren van onze sport- en beweegambities. We zijn eigenaar van een aantal sporthallen en sportparken, en zorgen ervoor dat sportclubs hier gebruik van kunnen maken. Op de sportparken faciliteren we de clubs met velden, zodat zij hun activiteiten goed kunnen uitvoeren. Voor alle andere initiatieven en projecten bieden wij ondersteuning en hulp waar nodig.

Voor het mogelijk toekomstige denksportcentrum zijn we bereid een extra stap te zetten. We onderzoeken of er een geschikte locatie beschikbaar is binnen het gemeentelijk vastgoed, of dat nieuwbouw nodig is. Vervolgens brengen we een investeringsvoorstel uit om dit mogelijk te maken.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

7.2 Sporten en Bewegen in de buitenruimte

7.2.1 Wageningse uitdagingen

De openbare ruimte in Wageningen biedt volop mogelijkheden voor sport en bewegen. Tegelijkertijd zijn er diverse uitdagingen die het gebruik en de kwaliteit beïnvloeden. Er is bijvoorbeeld beperkte ruimte. Ook het combineren van sport met maatschappelijke doelen, zoals klimaatadaptatie, vergrijzing en sociale cohesie, maakt het complex.

Een belangrijke uitdaging is dat sport- en beweegvoorzieningen schoon, veilig, modern, aantrekkelijk en goed bereikbaar zijn voor alle inwoners en bezoekers. Ze nodigen uit om regelmatig en met plezier te sporten en bewegen. Ook sluiten ze aan bij de verschillende wensen van jongeren, ouderen, mensen met een beperking en andere doelgroepen. Het realiseren, onderhouden en op tijd vernieuwen van deze voorzieningen vraagt om een slimme inrichting, multifunctioneel gebruik en goede samenwerking tussen de gemeente, scholen, sportaanbieders en inwoners.

7.2.2 Dit gaan we doen

Optimale benutting van ruimte

We benutten beschikbare ruimte optimaal door voorzieningen multifunctioneel in te richten en specifieke sportzones aan te wijzen, zoals het beweegpark aan de Nobelweg en het park in Noordwest. Samen met scholen onderzoeken we hoe schoolpleinen beter kunnen bijdragen aan sport en beweging. Ontwerp-, onderhouds- en beheer-normen zorgen voor veilige, aantrekkelijke en toegankelijke voorzieningen voor alle doelgroepen, waarmee de infrastructuur bijdraagt aan bredere maatschappelijke doelen.

Urban sports stimuleren

We ontwikkelen en versterken plekken voor urban sports, zoals pleinen, parken en bestaande locaties, en betrekken jongeren, urban communities en culturele partners bij inrichting en programmering. Multifunctionele ontwerpen combineren beweging, creativiteit en ontmoeting, terwijl initiatieven van inwoners en lokale makers waar mogelijk actief worden ondersteund, zoals bijvoorbeeld een boulderwand, skateroutes en 3x3 basketbal.

Succesvolle voorbeelden benutten

Locaties zoals het sport- en beweegveld in de Nude, aan de Nobelweg en in Park Noordwest dienen als inspiratie voor andere plekken. Spelen en bewegen worden verbonden door natuurlijke spelvormen te stimuleren, vooral bij kinderen en jongeren.

Duurzaam en toegankelijk

We creëren een sport- en beweegomgeving waarin ruimte, groen en sport elkaar versterken. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat alle doelgroepen en leeftijden zich uitgenodigd voelen om georganiseerd, informeel of spontaan te bewegen.

Integrale aanpak en toekomstgericht investeren

Bij (her)inrichting wegen we standaard kansen voor sport en bewegen mee en ondersteunen we haalbare initiatieven van inwoners. Budget wordt gereserveerd voor het door ontwikkelen van bestaande en nieuwe sport- en speelplekken, zodat investeringen duurzaam en toekomstbestendig zijn voor huidige en toekomstige generaties.

Vitale buitenruimte in nieuwe gebiedsontwikkelingen

Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals De Oksel tussen de Lawickse Allee en de Haarweg, sluit de gemeente vanaf het begin actief aan om de buitenruimte zo in te richten dat deze uitnodigt tot sporten, spelen en bewegen. Hierbij wordt ook gekeken naar de ontwikkeling van een open en vitaal sport-

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

park, zodat nieuwe woonwijken bijdragen aan een actieve en gezonde leefomgeving en tegelijkertijd de groei van sport- en beweegaanbieders wordt opgevangen.

7.3 Sporten in de binnensportaccommodaties

De gemeente Wageningen beschikt over een uitgebreid netwerk van binnensportaccommodaties, bestaande uit zes sporthallen, één sportzaal en twee gymzalen en een zwembad verspreid over zeven locaties. Deze accommodaties vormen een belangrijke basis voor sport, bewegen en ontmoeting voor inwoners van alle leeftijden. Twee sporthallen in De Bongerd, eigendom van Wageningen University, ondersteunen met name de studentensport en tentamenactiviteiten, terwijl de overige accommodaties worden beheerd door de gemeente of in samenwerking met sportclubs, waardoor een breed scala aan activiteiten mogelijk is.

Alle gemeentelijke binnensportaccommodaties en een deel van De Bongerd worden ingezet voor bewegingsonderwijs van Wageningse scholen, waarbij vrijwel alle scholen voor primair (speciaal) onderwijs op loopafstand beschikken over een geschikte locatie. In het Mulieronderzoek 'Ruimte voor sport en bewegen' van 2022 werd aangegeven dat zeven scholen voor (speciaal) basisonderwijs minder bewegingsonderwijs aan hun leerlingen gaven in

het schooljaar 2021-2022 dan bij aanvang van het schooljaar 2023-2024 wettelijk verplicht was. Deze knelpunten zijn daarna opgepakt en opgelost door slimme herverdeling van uren en locaties. Er bleef één knelpunt over; de G.J. van den Brinkschool. Zij worden tot op heden met de bus naar de gymlocatie Het Binnenveld gebracht.

Voor de nabije toekomst wordt de realisatie van een multifunctionele gym- of sportzaal in De Dreijen verkend, waarmee een oplossing wordt gecreëerd voor bijvoorbeeld de G.J. van den Brinkschool. Het biedt ook de mogelijkheid om uren bewegingsonderwijs uit te breiden of om van locatie te wisselen voor scholen die daar interesse in hebben. Daarmee wordt de toegankelijkheid van sport- en beweegfaciliteiten in Wageningen-Oost verder versterkt.

Definities van accommodaties

- **Sporthallen** hebben een ruime sportvloer waarop alle zaalsporten kunnen worden beoefend.
- **Sportzalen** beschikken over een kleinere sportvloer, waardoor ze niet voldoen aan de afmetingseisen voor alle zaalsporten.
- **Gymzalen** zijn primair bedoeld om het bewegingsonderwijs van (basis)scholen te faciliteren. De afmetingen zijn geschikt voor diverse gevechts- en verdedigingssporten en tafeltennis, maar niet voor de meeste zaalsporten.

Accommodatie	Eigenaar	Beheer	Opmerking
Sporthallen: De Aanloop De Vlinder Het Binnenveld De Bongerd	Gemeente Wageningen Gemeente Wageningen Gemeente Wageningen WUR	Gemeente Wageningen St. Viervlakvlinder KV Wageningen WUR	2 sporthallen op locatie 2 sporthall
Sportzaal: De Tarthorst	Gemeente Wageningen	Basketbalvereniging Pluto	
Gymzaal: De Marijkeweg Haverlanden	Gemeente Wageningen Tafeltennisvereniging SHOT	Gemeente Wageningen Tafeltennisvereniging SHOT	

Tabel 5: Aantal binnensportaccommodaties binnen gemeente Wageningen 2025

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Zwembad De Bongerd

Een andere belangrijke binnensportaccommodatie in Wageningen is Zwembad De Bongerd. Voor dit zwembad loopt een apart traject voor vernieuwing, waarbij vanuit het sport- en beweegbeleid een aantal belangrijke randvoorwaarden wordt meegegeven. Zo is het voor Wageningen essentieel dat er voldoende zwemwater beschikbaar blijft voor zwemlessen, activiteiten van verenigingen, doelgroepen met specifieke ondersteuningsbehoeften en voor recreatief zwemmen. Daarnaast is er de wens om in te zetten op een locatie die zo multifunctioneel mogelijk kan worden benut, zodat ook andere (sport)organisaties kunnen profiteren van de herontwikkeling.

De gemeente Wageningen heeft besloten tot vervangende nieuwbouw van Zwembad De Bongerd op de huidige kavel, naast het bestaande zwembad. Hiermee wordt ingezet op toekomstbestendige zwemvoorzieningen die aansluiten bij de groeiende en veranderende vraag van inwoners en gebruikers. Op basis van het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek wordt uitgegaan van een uitbreiding van het zwemwater van ongeveer 637 m² naar ongeveer 800 m². Het programma bestaat uit een 25-meter wedstrijdbad, een multifunctioneel instructiebad, een peuterbad en recreatief zwemwater met speelelementen.

In de vervolgfase worden de uitgangspunten voor de verdere planontwikkeling vastgesteld, waaronder het Programma van Eisen (ruimtelijk, functioneel, technisch en duurzaam), de financiële kaders en de projectorganisatie. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor de belangen van huidige en toekomstige gebruikers, voor exploitatie, kwaliteit en betaalbaarheid. Ook wordt onderzocht hoe de parkeeropgave (deels) buiten de kavel kan worden opgelost, met behoud van de functionaliteit en ruimtelijke kwaliteit van het terrein.

De planvorming vindt plaats in nauwe afstemming met stakeholders zoals gebruikers, sportverenigingen, de exploitant, omwonenden en andere betrokken partijen. Op deze manier wordt toegewerkt naar een zorgvuldig onderbouwd besluit en een zwembadvoorziening die ook op de lange termijn van grote maatschappelijke waarde is voor Wageningen.

7.3.1 Wageningse uitdagingen

Variërende beheervormen en gelijke kansen

In het beleid van 2012 lag de nadruk op het beheer van sportaccommodaties op afstand. In het nieuwe beleid blijft het beheer, waar mogelijk en wenselijk, in handen van sport- en beweegaanbieders. Zelfbeheer heeft positieve kanten: het vergroot de betrokkenheid bij de accommodatie, maakt inzet van vrijwilligers mogelijk en versterkt het clubgevoel binnen en rondom de sportaccommodaties. Tegelijkertijd kent zelfbeheer ook kwetsbaarheden, waardoor het vanuit de gemeente nodig is om continu vinger aan de pols te houden. Zo kan er tijdig ondersteuning worden geboden en gestuurd worden op een efficiënte benutting van de accommodaties en op goed beheer en onderhoud. Maatwerk en duidelijke kaders zijn daarbij essentieel, omdat veel sport- en beweegaanbieders op zoek zijn naar extra ruimte. De gemeente blijft daarom doorlopend beoordelen of de gekozen beheersvorm nog passend is. Door heldere kaders te stellen en samen met de beherende sport- en beweegaanbieders te kijken naar efficiënt beheer, wordt de toegankelijkheid voor andere gebruikers vergroot en ontstaat er ruimte om meer aanbieders een plek te bieden in onze accommodaties.

Door het eerdere beleid bestaan er nu verschillende vormen van beheer in de binnensportaccommodaties. Dit loopt uiteen van volledig gemeentelijk beheer met vrijwilligers tot volledig beheer door de clubs zelf. Daarnaast bestaan er veel verschillende regels, die los van elkaar zijn opgesteld. Dit zorgt voor weinig overzicht, uiteenlopende resultaten

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

en soms verouderde afspraken die op meerdere manieren kunnen worden uitgelegd. Daardoor hebben kleinere sport- en beweegaanbieders vaak moeilijk toegang tot bepaalde locaties.

Om in de toekomst 'open sportlocaties' te realiseren, is het nodig om een uniform kader op te stellen. Hierin worden beheerrollen, kostenverdeling en verantwoordelijkheden duidelijk beschreven. Ook worden eenduidige afspraken gemaakt, zodat alle gebruikers gelijke kansen krijgen en de locaties optimaal benut kunnen worden.

Inzicht en sturing op beschikbaarheid

Het inzicht in beschikbare en verhuurbare uren is momenteel beperkt, waardoor clubs moeite hebben om geschikte tijden te vinden en er nauwelijks gestuurd kan worden op efficiënt gebruik. Om het maximale rendement uit de sportaccommodaties te halen, is het van belang dat uren overzichtelijk en transparant worden, zodat verhuur actief kan worden gestimuleerd en benut.

7.3.2 Dit gaan we doen

Strategisch benutten van sportaccommodaties

We werken met prioriteit aan de capaciteitsproblemen binnen en op sportaccommodaties, in nauwe samenwerking met sport- en beweegaanbieders die locaties beheren, eigenaar zijn of huren. Om de sport- en beweegmogelijkheden in Wageningen maximaal te benutten, zetten we in op een strategische en integrale benadering van de planning en inzet van sportaccommodaties. We brengen bezettingsgraden en gebruikspatronen in kaart en sturen op doelmatige inzet van beschikbare ruimte. Door Key Performance Indicators (KPI's) te koppelen aan beleidsdoelen kunnen gemeente en aanbieders beter geïnformeerde keuzes maken en gericht bijsturen, waardoor zowel rendement als toegankelijkheid toenemen.

Ruimte creëren en uitbreiden

Daarbij onderzoeken we de mogelijkheid tot uitbreiding van sport- en beweegaccommodaties wanneer het niet langer mogelijk is om beschikbare uren optimaal te benutten of wanneer er geen ruimte meer is om het aanbod te laten groeien. Voor maatschappelijke sport- en beweegorganisaties die hun huidige locatie moeten verlaten, ondersteunen we bij het vinden van passende vervangende ruimte. Het initiatief ligt primair bij de organisaties zelf, terwijl de gemeente meedenkt, ondersteunt waar nodig en kansen zichtbaar maakt.

Contracten optimaliseren en heldere kaders bieden

We optimaliseren het contractbeheer voor sportaccommodaties door beheer- en gebruiksovereenkomsten te actualiseren in samenwerking met de aanbieders, rekening houdend met bestaande afspraken. Zo ontstaan duidelijke, uniforme en toekomstbestendige afspraken die een solide basis bieden voor toekomstig gebruik.

Flexibel organiseren en benutten

De groeiende vraag naar sportfaciliteiten vraagt om flexibele en innovatieve organisatievormen. Ideale trainings- en wedstrijdtijden zijn niet altijd haalbaar, waardoor alternatieve oplossingen nodig zijn, zoals het verschuiven van uren, benutten van vrije momenten en combineren van beschikbare capaciteit met samenwerking tussen aanbieders, vrijwilligers en partners.

Samenwerking voor duurzame resultaten

Door deze strategische en gezamenlijke aanpak verbeteren we de benutting van sportaccommodaties, vergroten we de toegankelijkheid voor diverse doelgroepen en waarborgen we een duurzaam en efficiënt sport- en beweegaanbod. Dit vraagt voortdurende afstemming en samenwerking tussen gemeente en sport- en beweegaanbieders, zodat Wageningen een stad blijft waarin sporten en bewegen voor iedereen optimaal mogelijk is.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Samenwerking tot een open en vitaal sportpark

Zodra de basis op orde is – dus een evenwichtige veldverdeling, voldoende veldcapaciteit op sportparken De Zoom en Van Ketwich Verschuur en een goed georganiseerde samenwerking tussen de verenigingen – of terwijl de herinrichting gerealiseerd wordt kunnen deze locaties zich verder ontwikkelen tot open en vitale sportparken. Per sportpark onderzoeken we samen met de huidige sport- en beweegaanbieders welke extra waarde kan worden toegevoegd, zodat de sportparken multifunctioneel inzetbaar worden en ook ruimte kunnen bieden aan maatschappelijke functies. Waar dat nodig is ondersteunen we met inzet van verenigingsondersteuning vanuit Sportservice De Vallei.

Onze inzet richt zich daarbij op:

- Kwalitatieve en diverse sport- en beweegvoorzieningen, sterke sportverenigingen en een veilige bereikbaarheid van de parken.
- Optimaal ruimtegebruik en functiemenging binnen de bestaande sportparken, met aandacht voor de karakteristieken van de huidige sportclubs en sport specifieke vereisten.
- Vergroening van sportpark Van Ketwich Verschuur, met meer beplanting, klimaat adaptieve oplossingen en aandacht voor biodiversiteit.
- Intensievere samenwerking tussen de verschillende gebruikers op de sportparken.
- Meer mogelijkheden voor recreatieve sporters, zowel op de sportparken zelf als in de directe omgeving.

7.3.3 Toekomstige vastgoed ontwikkelingen

Afstemmen van maatschappelijk vastgoed

Om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, is in oktober 202 een vastgoedtafel maatschappelijk vastgoed gestart. Met een afwegingskader wordt gewerkt aan een gemeentelijke vastgoedportefeuille die aansluit bij de ruimtebehoefte van de verschillende beleidsvelden, zodat maatschappelijke voorzieningen toekomstbestendig en optimaal inzetbaar zijn.

Nieuwbouw gymzaal De Dreijen: ruimte voor beweging en ontwikkeling

Sinds 2017 staat op de agenda van de raad een structurele oplossing voor het bewegingsonderwijs van G.J. van den Brinkschool in plaats van het busvervoer naar 't Binnenveld. De plannen voor De Dreijen bieden de mogelijkheid een multifunctionele gym- of sportzaal te realiseren die niet alleen (extra) bewegingsonderwijs ondersteunt, maar ook ruimte biedt voor spelen, sporten en bewegen voor diverse doelgroepen. De voorkeur gaat uit naar een sportzaal in plaats van een gymzaal vanwege de brede inzetbaarheid. Tegelijkertijd stimuleren we een beweegvriendelijk ontwerp en inrichting van de omliggende buitenruimte, zodat wandelen, fietsen en bewegen gemakkelijk en aantrekkelijk is en een gezonde leefomgeving ontstaat.

Denksportcentrum: brein en lichaam stimuleren

Om inwoners zowel fysiek als cognitief gezond te houden, wordt een denksportcentrum verkend. Dit centrum biedt duurzame huisvesting voor lokale schaak-, dam- en bridgeclubs en kan functioneren als hotspot voor breintraining, cognitieve stimulatie en maatschappelijke ontmoeting. Het centrum kan faciliteiten bieden voor wedstrijden, trainingen en clinics, een ontmoetingsruimte met horeca, samenwerkingen voor fysieke en cognitieve trainingen, een geheugencentrum en plekken voor speciale cafés en onderzoek. Zo ontstaat een multifunctioneel centrum dat samenwerking bevordert en sport, spel en cognitieve gezondheid combineert. In 2026 worden de financiële en ruimtelijke mogelijkheden verder verkend.

Nieuwe sportfaciliteiten bij bestaande accommodatie Binnenveld

Daarnaast wordt door KV Wageningen onderzocht of het mogelijk is om de bestaande sportlocatie uit te breiden, bijvoorbeeld met een tweede hal op het Binnenveldcomplex, om de schaarste van beschikbare uren daar op te lossen.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Aanpak resterende knelpunten sportaccommodaties

Ook nadat alle beschikbare middelen zijn ingezet om sportaccommodaties efficiënt en maximaal te benutten, kan het voorkomen dat knelpunten blijven bestaan. Deze resterende vraagstukken worden systematisch in beeld gebracht en, waar nodig, ondergebracht bij het gemeentelijk beleid voor maatschappelijk vastgoed, zodat toekomstige investeringen en keuzes gericht en zorgvuldig kunnen worden gemaakt.

7.4 Sporten op de buitensportaccommodaties

Sportparken: hart van sport en ontmoeting

De Wageningse sportparken zijn veel meer dan plekken met velden en aanvullende voorzieningen. Ze zijn het hart van de lokale sportgemeenschap, bieden ruimte voor jong en oud om samen te sporten, te spelen en elkaar te ontmoeten, en dragen bij aan een gezonde, vitale en groene leefomgeving.

Ze vormen een schakel tussen buurt, natuur en sport en zijn daarmee onmisbaar voor de Wageningse samenleving.

De komende jaren willen we samen met sport- en beweegaanbieders en andere partners werken aan sportparken die open, uitnodigend en multifunctioneel zijn. Dit betekent dat de parken beter aansluiten op de omliggende wijken en de natuur, en ook ruimte bieden voor maatschappelijke functies zoals ontmoeten, educatie, cultuur, recreatie en buurtactiviteiten.

De volgende tabel laat een overzicht zien van de verschillende sportlocaties, de voorzieningen en welke sport- en beweegaanbieders gebruik maken of beheer voeren.

Sportpark	Sportvoorzieningen	Opmerkingen
De Bongerd:		
Atletiek	Volwaardige outdoor atletiekaccommodatie	burgervereniging AV Pallas '67 huurt van WUR, medegebruik: studenten en medewerkers van de WUR.
Hockey	1 Zand ingestrooid kunstgrasveld 2 Semi-watervelden	Hockeycomplex van WMHC
Tennis	1 Waterveld 14 Tennisbanen 3 Tennisbanen	Tennispark van NVLTB Tennisbanen van het studentensportcentrum
Voetbal	1 Kunstgrasveld 1 Natuurgrasveld	Wordt ingezet voor diverse sporten
De Zoom:		
Softbal	1 Combinatieveld	Gebruikers zijn voetbalverenigingen SKV en WVV en Rugbyclub Wageningen
Voetbal	3 Kunstgrasvelden 4 Natuurgrasvelden 3 Natuurgrastrainingsvelden	Waarvan 2 halve velden medegebruik Rugby
Rugby	1 Natuurgrasveld	Deze voorzieningen zijn door de WGC op eigen kosten aangelegd en worden door hen onderhouden
Golf	Alle grasvelden en SKV kunstgrasveld tegenover kantine 9 afslagmatten, 9 zomergreens, 9 wintergreens en 9 bunkers, putting green en afslaghut	

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Sportpark	Sportvoorzieningen	Opmerkingen
Het Binnenveld:	4 Kunstgraskorfbalvelden 2 Beachvolleybalvelden Jeu de Boulesbanen	Korfbalcomplex van KV Wageningen
Van Ketwich Verschuur: Voetbal	1 Zand ingestrooid kunstgrasveld 4 Natuurgrasvelden 2 Natuurgrastrainingsvelden	Voetbalcomplex van WAVV en Ona '53

7.4.1 Wageningse uitdagingen

De druk op twee gemeentelijke sportparken, De Zoom en Van Ketwich Verschuur, is door de jaren heen al sterk toegenomen. Groei van sportverenigingen, veranderende ruimtebehoeften en fysieke beperkingen vragen om een nieuwe inrichting. Pas wanneer deze basis op orde is, kunnen de sportparken zich verder ontwikkelen tot open, vitale en multifunctionele gebieden.

Sportpark De Zoom

De clubs op Sportpark De Zoom zijn levendig en ambitieus. Voetbalvereniging SKV en Rugbyclub Wageningen zijn al geruime tijd uitgegroeid boven hun huidige veldcapaciteit, waardoor de druk op de beschikbare ruimte hoog is. Dit maakt een besluit op korte termijn noodzakelijk over hoe de capaciteit van de velden duurzaam kan worden geborgd. De softbalvereniging Matchmakers is een kwetsbare vereniging, met een dusdanig klein ledenaantal dat het onzeker is of de club op termijn kan blijven bestaan. Voetbalvereniging WAVV beschikt daarentegen over meer velden dan strikt noodzakelijk is voor het huidige gebruik.

De Wageningse Golf Club (WGC) vormt een bijzondere aanvulling op het sportpark, met strategisch gepositioneerde greens en voornamelijk gebruik overdag. Hierdoor wordt het sportpark gedurende de dag optimaal benut, zonder conflicten met andere sportaanbieders. WGC heeft de wens om de opslag van materialen uit te breiden en daarnaast meer in te zetten op het versterken van de

biodiversiteit op en rond de golfbaan. Met name bij het realiseren van extra biodiversiteit ligt een belangrijke uitdaging: maatregelen moeten zodanig worden vormgegeven dat zij het sportgebruik niet belemmeren en verenigbaar blijven met een goed en efficiënt beheer van de sportaccommodaties.

Dit alles vraagt om een slimme en zorgvuldige verdeling van de beschikbare ruimte, zodat alle verenigingen hun plek behouden en sporters optimaal kunnen trainen en spelen. Tegelijkertijd zorgen de hoge drukte op zaterdag en de Natura 2000-beperkingen voor extra uitdagingen op het gebied van parkeren, clubhuisvoorzieningen en opslag.

Sportpark Van Ketwich Verschuur

Het hoofdveld van voetbalvereniging Ona '53 kampt al jaren met structurele problemen, en ook het tweede veld blijkt – zelfs na een forse renovatie die de problemen had moeten verhelpen – nog steeds beperkt inzetbaar. Hierdoor is de urgentie om de veldproblematiek op het sportpark op korte termijn op te lossen verder toegenomen. Tegelijkertijd groeien zowel Ona '53 als het 100-jarige WAVV nog steeds. De twee voetbalclubs werken intensief samen om de schaarse veldcapaciteit tijdens het wedstrijdseizoen zo efficiënt mogelijk te benutten en gezamenlijk oplossingen te vinden. De gezamenlijke uitdagingen versterken de onderlinge samenwerking en maken het noodzakelijk om het sportpark als vitale en goed functionerende locatie voor sporters van alle leeftijden te blijven ontwikkelen.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

Sportcomplex Het Binnenveld

Ook korfbalclub KV Wageningen groeit nog steeds. Inmiddels is de sporthal op Het Binnenveld niet toereikend genoeg. Eerder is al gekeken om een tijdelijke blaashal neer te zetten voor de wintermaanden. Dit project eindigde echter voortijdig. Het bestuur van KV Wageningen is vanwege de krapte op Het Binnenveld opnieuw gestart met het zoeken naar oplossingen aangezien uitbreiding in vierkante meters van Sportpark Het Binnenveld niet tot de mogelijkheden hoort.

Sportpark De Bongerd

De komende jaren staat Sportpark De Bongerd in het teken van dynamiek en ontwikkeling. Nieuwe ambities, zoals de aanleg van padelbanen, de bouw van het nieuwe zwembad en de gevolgen van het project Beter Bereikbaar Wageningen, bieden zowel kansen als afhankelijkheden. Hockeyclub WMHC wil acht padelbanen realiseren, wat de vitaliteit van de club kan versterken. Voor de realisatie is samenwerking met de gemeente, de Sportraad, Wageningen University en Sportservice De Vallei essentieel. Bij besluitvorming rondom de locatiekeuze van het zwembad is rekening gehouden met voldoende ruimte voor De Vrije Slag en AV Pallas '67. Het is belangrijk daar nu goede afspraken over te maken, omdat ze anders geen eigen buitenruimte meer overhouden en ook geen ruimte meer hebben voor eventuele uitbreiding van het gezamenlijke clubhuis.

7.4.2. Dit gaan we doen

Onze inzet richt zich op ondersteuning, samenwerking, duidelijke afspraken en mogelijkheden die voor de meeste clubs werkbaar zijn.

Samen De Zoom toekomstbestendig maken

Sportpark De Zoom is een belangrijke groene, mooi gelegen locatie voor sport, ontmoeting en beweging, maar de groei van de verenigingen maakt een nieuwe inrichting en verdeling van de velden noodzakelijk. Intensieve samenwerking tussen de clubs is hierbij van groot belang om het park

toekomstbestendig te maken. Met prioriteit wordt gewerkt aan de herverdeling van de velden en een mogelijke herinrichting met extra kunstgrasveld, zodat De Zoom ook in de toekomst een aantrekkelijke en goed functionerende sportomgeving blijft.

In 2023 en 2024 zijn onder leiding van een externe procesbegeleider samen met de clubs verschillende scenario's onderzocht om de veldverdeling en het gebruik van het park te optimaliseren, maar de clubs konden toen geen gezamenlijke keuze maken. Op advies van de procesbegeleider is besloten dat Voetbalverenigingen SKV en WVV gezamenlijk het G-veld inzetten, dat voorheen uitsluitend door WVV werd gebruikt. SKV stelde daarbij hun natuurgrasveld (E-veld) beschikbaar voor gebruik door de Rugbyclub Wageningen. Om het gebruik van het E-veld te optimaliseren, zijn de gemeente en de rugbyclub in gesprek gegaan over de plaatsing van lichtmasten rond het veld. Dit heeft nog niet tot resultaat geleid, dus is er nog steeds een knelpunt rondom het gebruik in de avonduren.

In 2026 worden de scenario's opnieuw besproken in samenhang met de ontwikkelingen in het Wageningse voetbal als geheel in combinatie met een Wageningse Voetbal Federatie, de mogelijkheden op sportpark Van Ketwich Verschuur en eventuele uitbreiding van sportvoorzieningen aan de westzijde van de stad. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele mogelijke beperkingen vanuit het stikstofbeleid.

Naast de herverdeling is een belangrijk onderdeel het verbeteren van de bereikbaarheid en het terugdringen van parkeerdruk. Daarbij wordt bij de herinrichting ook gekeken naar het centreren van clubhuizen, kantines en kleedruimten, zodat faciliteiten efficiënt en logisch in het park zijn gepositioneerd. Door slim parkeerbeheer, gedeeld gebruik van faciliteiten, stimulering van duurzaam vervoer en duidelijke aanrijroutes wordt ervoor gezorgd dat bezoekers veilig en efficiënt naar het park kunnen komen. Mobiliteit en herinrichting van voorzieningen worden zo integraal meegenomen in de toe-

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

komstplannen voor De Zoom, zodat het park niet alleen sportief, maar ook bereikbaar, duurzaam en functioneel is.

Per 1 januari 2026 is binnen het sport- en beweegbeleid capaciteit beschikbaar om samen met alle betrokken verenigingen een toekomstbestendig plan voor De Zoom en Van Ketwich Verschuur te realiseren. Nu het eerder op De Zoom niet gelukt is tot een gezamenlijke keuze te komen, is het moment van actie aangebroken: er wordt met prioriteit gewerkt aan concrete oplossingen en uitvoering, waarbij de gemeente, als grondeigenaar, desnoods een besluit kan nemen om het proces vooruit te helpen. De inzet blijft daarbij om keuzes te maken die zoveel mogelijk door de clubs worden gedragen, zodat het park een plek blijft waar iedereen zich welkom voelt.

Van Ketwich Verschuur verbeteren

We pakken de structurele problemen op het hoofdveld van Ona '53 aan door dit te vervangen door een kunstgrasveld. Dit verhoogt de bespeelbaarheid en verlicht de druk op de overige natuurgrasvelden, die nu door groei van Ona '53 en WAVV zwaar worden belast.

Ondersteuning Het Binnenveld

Naast dat we KV Wageningen stimuleren om de efficiëntie in het gebruik van de sporthal te verhogen, ondersteunen we KV Wageningen ook bij het vinden van oplossingen voor het tekort aan zaal- en trainingsruimte, zodat leden van alle leeftijden kunnen blijven sporten, de club zich verder kan ontwikkelen en ook andere sport- en beweegaanbieders de mogelijkheid krijgen om deel uit te maken van het complex.

Samenwerken op De Bongerd

We blijven de sport- en beweegaanbieders actief ondersteunen bij hun ambities en projecten, zoals padelbanen bij WMHC, de samenwerking rond atletiek, midgetgolf en tennis, en de integratie van het nieuwe zwembad. Zo kunnen zij zich concentreren

op sport en ontmoetingen, terwijl de gemeente en de partners faciliteren waar nodig.

Op zoek naar ruimte

Naast optimalisatie en herinrichting van bestaande sportparken is het noodzakelijk om vooruit te kijken naar de beschikbare ruimte voor sport en beweging in Wageningen. De verwachte bevolkingsgroei richting 2040 zal leiden tot een toenemende vraag naar sport- en beweegvoorzieningen. Daarom is het belangrijk om tijdig te verkennen waar aanvullende ruimte voor sport kan worden gevonden. In dat kader kunnen toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen aan de westzijde van Wageningen kansen bieden voor uitbreiding of nieuwe vormen van sport- en beweegvoorzieningen. Deze verkenning wordt meegenomen in de verdere beleidsontwikkeling, zodat ook op de lange termijn voldoende ruimte beschikbaar blijft voor sport, ontmoeting en een actieve leefstijl.

7.4.3a Toekomstige ontwikkelingen

Wanneer de basis op orde is — voldoende capaciteit, een goede veldverdeling en sterke samenwerking — kunnen de sportparken zich verder ontwikkelen tot open, vitale en multifunctionele locaties die aansluiten bij de Wageningse ambities op het gebied van gezondheid, natuur en leefomgeving. Onze ontwikkelrichting richt zich op de volgende speerpunten:

1. Kwaliteit en diversiteit

We streven naar sportparken met moderne accommodaties, sterke verenigingen en veilige, duurzame infrastructuur, die een breed aanbod aan sport- en beweegmogelijkheden ondersteunen.

2. Samenwerking en functiemenging

De inrichting van de sportparken stimuleert efficiënt gebruik van velden en voorzieningen en maakt het mogelijk maatschappelijke functies, zoals buurtactiviteiten en onderwijs, een plek te geven.

7. Thema 4:

Ruimte voor Sport en Bewegen

3. Groen en klimaat

Vooral op Van Ketwich Verschuur ligt de focus op vergroening, klimaatadaptatie, biodiversiteit en een natuurlijke uitstraling die past bij de Wageningse omgeving. Bij de aanleg van nieuwe kunstgrasvelden worden innovatieve klimaatoplossingen onderzocht.

4. Ruimte voor iedereen

Door gezamenlijke planning, flexibiliteit en overleg zorgen we dat alle clubs en sporters hun plek vinden, van jeugd tot volwassenen en van topsport tot recreatie.

5. Beweging stimuleren in de wijk

Sportparken worden in samenhang met omliggende routes, groene structuren en wijken ontwikkeld, zodat ook wandelaars, hardlopers en andere recreatieve sporters worden ondersteund.

7.4.3b Toekomstige ontwikkelingen overige buitensportvoorzieningen

Naast de sportparken zijn er in Wageningen diverse buitensportverenigingen die met complexe uitdagingen te maken hebben. Vanuit de sport erkennen we hun maatschappelijke waarde en willen we waar mogelijk ondersteuning bieden.

- **WSV VADA** groeit in kanoën, zeilen en roeien en beheert de jachthaven. Uitbreiding van accommodaties en renovatie van opslagruimtes is noodzakelijk, wat een complexe opgave is vanwege de betrokkenheid van Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland, Waterschap, gemeente en vrijwilligers.

- **Motorclub** De Rijnridders gebruikt het trialterrein aan het Havenkanaal; bij toekomstige ontwikkelingen van het havengebied is rekening houden met hun activiteiten belangrijk voor continuïteit.
- **De Gelreruiters** biedt al meer dan 45 jaar rijtraining en is sinds de sluiting van Manege Eikelboom de enige aanbieder van hippische activiteiten in Wageningen. De vereniging zoekt een toekomstbestendige, erkende faciliteit voor veilig en toegankelijk gebruik het hele jaar door
- **Scouting Die Wiltgraeff** verzorgt een breed programma voor jeugd en maakt gebruik van verouderde gebouwen en terrein. Renovatie en onderhoud zijn nodig om een veilige en duurzame omgeving te garanderen.
- **Waterscouting Musinga-Rijn** biedt jeugdleden zeilen, kanoën en andere wateractiviteiten aan. Het terrein aan de rivier vereist onderhoud van kades en aanlegplaatsen en uitbreiding van faciliteiten om de continuïteit van de activiteiten te waarborgen.

Alle genoemde verenigingen vragen maatwerk en samenwerking met de gemeente en andere partners om hun voorzieningen toekomstbestendig te maken en zo brede sportparticipatie en sociale ontmoetingsmogelijkheden te behouden.

8. Thema 5:

Breedtesport, Talentontwikkeling & Topsport

Wageningen heeft een rijke en veelzijdige sportcultuur waarin prestaties op alle niveaus samenkomen. De stad kent sporters die met doorzettingsvermogen, plezier en betrokkenheid laten zien wat mogelijk is. Zij vormen een bron van inspiratie voor jong en oud en laten zien dat talent zich kan ontwikkelen in een compacte, diverse en open stad als Wageningen.

Oud-topsporters zoals wielrenster Annemiek van Vleuten, hockeyster Aletta van Manen, korfbalster Wendy van Roest-Van Aken en langeafstandszwemster Annelies Maas hebben een stevig fundament gelegd voor sportief succes in Wageningen. De huidige generatie topsporters – onder wie wielrenner Jan Willem van Schip, wielrenster Loes Adegeest, waterpoloster Simone van der Kraats, en topdammers Darya Tkachenko en Jan Groenendijk – laat zien dat Wageningers nog altijd op het hoogste niveau meedoen. Ook opkomend talent, zoals keepster Susan Jonk (WMHC), veldrijder Cas Timmermans, schermer Samuel Kruit en kickbokser Tygo Seynaeve, bewijst dat ambities hier kunnen groeien.

Daarnaast spelen masters en seniorenporters een belangrijke rol. Wielrenner Robert Braam, langeafstands-loopster Mireille Baart, de mastersteams van AV Pallas '67 en ervaren schakers en dammers tonen dat sportplezier en prestaties geen leeftijds-grenzen kennen. Zij geven een krachtig voorbeeld aan de groeiende groep senioren in Wageningen en laten zien dat vitaliteit en betrokkenheid levenslang kunnen worden ontwikkeld.

Deze sporters – jong en oud, recreatief en prestatiegericht – dragen samen bij aan een sportieve identiteit waar Wageningen trots op is: ambitieus, inclusief, toekomstgericht en geworteld in ontwikkeling. Hun inzet en successen vieren we jaarlijks tijdens het Sportgala Wageningen, een moment waarop we als stad stilstaan bij de waarde die sport heeft voor gezondheid, ontmoeting, trots en verbinding. Daarmee onderstrepen we dat sport niet alleen gaat om winnen, maar ook om leren, groeien en het versterken van de gemeenschap.

8.1 Ambitie

We stimuleren sporters om hun talenten te ontdekken, te ontwikkelen en uit te blinken. Breedtesport vormt de basis waarop talent wordt herkend en begeleid richting topsport. (Voormalig) Topsporters, masters en talenten inspireren inwoners en versterken gezondheid, sociale verbinding en betrokkenheid in de stad. Samenwerking met regionale en nationale partners zorgt ervoor dat onze lokale talenten optimaal worden ondersteund en kansengelijkheid krijgen. Zo ontstaat een sterk sportecosysteem waarin breedtesport, talentontwikkeling en topsport elkaar logisch aanvullen en een doorlopende route bieden van kennismaking tot hoog niveau.

8.2 Dit gaan we doen

Voor de komende vier jaar richten we ons op een stevige, inclusieve en toekomstbestendige sport- en beweegomgeving waarin breedtesport, talentontwikkeling en topsport elkaar versterken. De volgende acties staan centraal:

1. Een stevige en inclusieve basis voor talentontwikkeling

- We stimuleren kennismaking met diverse sport- en beweegvormen zodat inwoners hun talenten kunnen ontdekken.
- We ontdekken, begeleiden en ontwikkelen talentvolle jongeren – inclusief sporters met een beperking – door aansluiting bij het provinciale project 'Sportief Groot Worden in Gelderland' en versterkte samenwerking tussen verenigingen, scholen en partners in het sociaal domein.
- We ondersteunen sportaanbieders bij het creëren van een ontwikkelgerichte omgeving waarin plezier, vaardigheidsgroei en doorstroom centraal staan.
- We bevorderen een beweegrijke omgeving voor senioren waarin zij zich veilig en uitgedaagd voelen om actief te blijven, onder meer via mastersgroepen en seniorenaanbod.

8. Thema 5:

Breedtesport, Talentontwikkeling & Topsport

2. Ruimte voor presteren op hoog niveau

- We erkennen de waarde van topsport voor de stad en benutten deze via inspirerende activiteiten voor jeugd, volwassenen en senioren.
- We ondersteunen verenigingen met sportieve ambities – zoals KV Wageningen en WMHC – bij het duurzaam verankeren van talentontwikkeling.
- We volgen provinciale initiatieven om fondsen voor sporttalenten met een kleine beurs te vergroten en verkennen lokale mogelijkheden, zodat alle talenten gelijke ontwikkelkansen krijgen.

3. Rolmodellen voor alle generaties

- We zetten via Sportservice De Vallei en Topsport Gelderland topsporters, prestatieve teams en Wageningse masters in als rolmodel voor alle leeftijden. Ze worden actief ingezet als coaches, inspiratoren en begeleiders binnen verenigingen, scholen en lokale projecten.
- We benutten hun voorbeeldfunctie om beweging, gezondheid en participatie in wijken en gemeenschappen te stimuleren.

4. Een samenhangende sport- en beweegomgeving

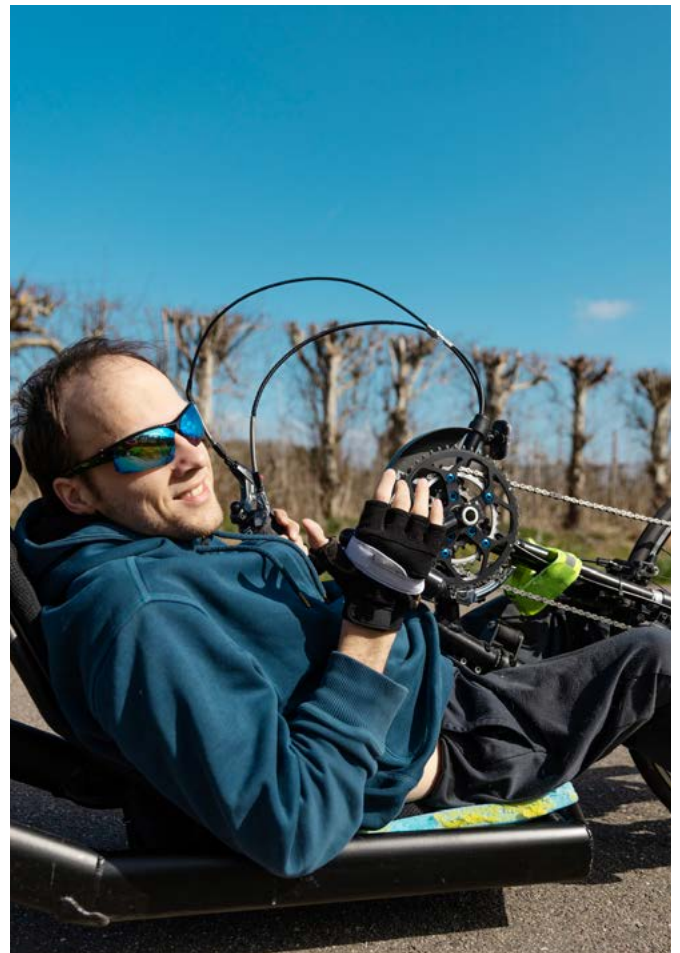
- We zorgen voor een integrale aanpak waarin breedtesport, talentontwikkeling en topsport elkaar logisch aanvullen en versterken, dit doen we via het regionale project Sportief Groot Worden.
- We stimuleren via Sportservice De Vallei en sportbonden samenwerking tussen verenigingen, onderwijs, maatschappelijke partners en de gemeente om sporters passende begeleiding en ontwikkelkansen te bieden.
- Bij het aanpassen of bouwen van sportaccommodaties of buitenruimte investeren we in toekomstbestendige voorzieningen die ruimte bieden voor recreatie én ontwikkeling op hoger niveau.

5. Een sterk regionaal sportecosysteem

- We organiseren samen met Sportservice De Vallei projecten om meer jeugd te laten sporten, talenten te ontdekken en kennis over talentontwikkeling te delen. We doen dit voor een deel al, maar willen kinderen beter laten zien waar hun talenten liggen en hoe ze die kunnen ontwikkelen via het programma Sportief Groot Worden.

6. Sportprestaties vieren en maatschappelijke waarde zichtbaar maken

- We waarderen en vieren jaarlijks lokale prestaties, onder meer tijdens het Sportgala Wageningen en andere evenementen.
- We maken de maatschappelijke betekenis van sport zichtbaar via verhalen, programma's en activiteiten rond gezondheid, ontmoeting, inclusie en trots op de stad.

9. Ons speelveld in 2040

Stel je voor: je zet een verrekijker op en kijkt naar Wageningen in het jaar 2040. Er is door de jaren heen hard gewerkt aan het realiseren van de ambities uit deze beleidsnota. Wat zie je? Een stad die bruist van beweging, waar sport en spelen een vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven zijn. Overal zie je mensen van alle leeftijden actief zijn, van jonge kinderen tot senioren, in parken, op pleinen, in gyms en op velden. Het is een levendig, groen en beweegvriendelijk landschap, waarin sport en samenleving naadloos samenkomen.

De stad is gegroeid en compacter geworden, maar dat heeft het bewegen alleen maar makkelijker gemaakt. Sportparken en speelplekken zijn multifunctioneel en open. Aan de westkant van Wageningen zie je het nieuwgebouwde open sportpark vol multifunctionele sportvelden, calisthenicsrekken, frisbeevelden en plekken voor recreatief bewegen. Het vernieuwde zwembad De Bongerd biedt naast zwemmen ook ruimte voor wateractiviteiten, therapie- en beweegprogramma's. Kinderen spelen op schoolpleinen, ouderen wandelen langs veilige routes, jongeren freerunnen of padellen en iedereen gebruikt de voorzieningen van ochtend tot avond optimaal.

Sport is voor iedereen. Mensen met een beperking glijden soepel over paden op Framerunners of sportrolstoelen dankzij uitleenvoorzieningen en toegankelijke infrastructuur. Een boulderwand in de openbare ruimte, interactieve speelplekken en skateroutes door de stad en omgeving nodigen jong en oud uit om te bewegen. Overal zie je mannen en vrouwen, kinderen, studenten en nieuwe inwoners samen sporten, spelen en ontdekken. Inclusie is geen ambitie meer; het is het dagelijkse leven in Wageningen.

De trends van individuele en flexibele sportvormen hebben de stad veranderd. Urban sports, freerunning, bootcamp, trailrunning en padel zijn overal zichtbaar. Draagbare sporttechnologie en apps verbinden sporters, geven persoonlijke feedback en motiveren op ieder moment van de dag. Spor-

troutes en parkoersen binnen en buiten de bebouwde kom trekken hardlopers, wielrenners, ruiters en mountainbikers de natuur in. Je ziet iemand een virtuele wedstrijd aangaan via een app, terwijl een groep jongeren een interactieve beweegmuur gebruikt. Sport en technologie zijn volledig verweven. Sportparken zijn groene, natuurinclusieve plekken. Waterpartijen vangen regen op, groene zones koele de omgeving en bloemenstroken trekken bijen en vlinders aan. Kunstgrasvelden liggen koel onder de zomerzon dankzij ondergrondse collectoren. Kinderen spelen, volwassenen sporten en vogels fluiten; het is een omgeving die zowel mensen als natuur ondersteunt.

Sportclubs zijn vitaal en bloeiend. Ze delen velden, trainers en faciliteiten, terwijl maatschappelijke partners en de gemeente ondersteunend aanwezig zijn. Digitale platforms verbinden alle spelers in het sportlandschap. Het multifunctionele centrum met sporthal in De Dreijen laat zien hoe onderwijs, sport en cultuur samenkomen onder één dak, en versterkt de samenhang in de stad.

De breedtesport floreert en talentontwikkeling is geïntegreerd in scholen en regionale programma's. Jongeren ontdekken hun talenten en stromen door naar hogere niveaus. Masters en senioren zijn zichtbaar en actief, en topsporters inspireren de stad. Sport is voor iedereen, van recreatief tot competitief, plezierig en gezond.

Door Wageningen te bekijken door deze verrekijker zie je een stad waar bewegen vanzelfsprekend is. Kinderen fietsen zelfstandig naar school, families wandelen door multifunctionele parken, jongeren sporten samen buiten en ouderen blijven vitaal dankzij beweegvriendelijke routes. Sport en bewegen zijn verweven met het dagelijks leven en dragen bij aan een gezonde, sociale en veerkrachtige gemeenschap. Wageningen zet in op samenwerking, duurzaamheid, technologie en flexibiliteit, zodat sport en bewegen voor alle inwoners toegankelijk, plezierig en gezond blijft. Knipperend met je ogen zie je niet alleen sport, maar een stad vol leven, energie en beweging.

10. Achter het scorebord/ Bijlagen

	Sport	Verenigingen	Locatie	Opm.
1	Aangepast	Waag	De Bongerd	
2	Atletiek	AV Pallas '67	Atletiekbaan USC (WUR)	Eigen clubhuis
3	Badminton	Badmintonclub De Kantjils	De Vlinder	
4	Basketbal	Basketbalvereniging Pluto	Tarthorst	Eigen accommodatie
5	Billart	Billartvereniging De Pomhorst	De Pomhorst	
6	Boksen	All Stars Boxing	Tarthorst 675	Eigen accommodatie
7	Bridge	Bridgeclub Sans Fumeurs	Patio	Tijdelijk onderkomen
8	Bridge	Bridgeclub ABC	Patio	Tijdelijk onderkomen
9	Buitensport	Natuurlijk Sportief	Hoek Heidepark/ Zoomweg	
10	Dans	Bransz	De Nude 38	Eigen accommodatie
11	Dans	Ill skill Squad Dansschool	Industrieweg 13f	
12	Dans	Jazzdance Wageningen	Kelder De Vlinder	
13	Dans	M.G. Dance	Nudepark 73	
14	Dans	Wieldansers Volksdans	Gymzaal Marijkeweg	
15	Denksport/ dammen	WSDV (dammen)	Clubhuis Grintweg	Eigen accommodatie
16	Denksport/ go	Wageningse Go Club Aji	Kantine van de Bongerd	
17	Denksport/ schaken	Schaakvereniging Wageningen	Vredehorst Kerkgebouw	
18	Fitness	Goaltrainers	Nobelweg 21	
19	Fitness senioren	CleverMove	Industrieweg 21	Eigen accommodatie
20	Frisbee	Ultimate Frisbee	Binnenveld atletiekbaan De Bongerd	
21	Golf club Wageningen	De zoom	De Zoom	Eigen clubhuis
22	Handboog	ACE-Xclusive	Hollandseweg 328	Eigen clubhuis
23	Hardlopen	Vrouwen hardlooptroep MoreWaystoMove	Wisselend	
24	Hengelsport	Vliegvisvereniging Midden-Nederland	De Vlinder - kelder	
25	Hengelsport	HSV Ons Genoegen	Niet bekend	Maakt gebruik van clubhuis Pretkeujes
26	Hockey	WMHC	De Bongerd (velden van gemeente)	Eigen clubhuis
27	Softbal	Honk- & Softbalvereniging Matchmakers	De Zoom	Eigen onderkomen
28	Jeu de Boules	Club de Petanque Succes Sans Soif	't Binnenveld bij KV	
29	Kanoën	Wageningse kano Vereniging De Bovenste Polder	Steenfabriek	Eigen clubhuis bij steenfabriek
30	Korfbal	Korfbalvereniging Wageningen	't Binnenveld	Eigen clubhuis
31	Midgetgolf	Midgetgolfvereniging De Vrije Slag	De Bongerd naast zwembad	

10. Achter het scorebord/ Bijlagen

	Sport	Verenigingen	Locatie	Opm.
32	Motorsport	Motorclub Rijnridders	Terrein aan het havenkanaal	
33	Paardensport	De Gelreruiters	De Eng	
34	Rugby	RCW Rugbyclub Wageningen	De Zoom	Eigen clubhuis
35	Schaatsen	STW	Schaatsbanen Nijmegen, Utrecht, natuurijs	Geen clubhuis, soms clubhuis TCW
36	Scheren	SV La Prime	De Vlinder	
37	Schietsport	Schietsportvereniging De Kruithoorn	Nudepark 173	Eigen accommodatie
38	Scouting	Scouting Wageningen - Die Wiltgraeff	De Zoom	Eigen accommodatie
39	Scouting (water)	Waterscouting Mu Singa	Steenfabriek	Eigen clubhuis steenfabriek
40	Softbal	Honk- en softbalclub Matchmakers	De Zoom	Eigen onderkomen
41	Tafeltennis	Tafeltennisvereniging TTV Shot	Gymzaal Haverlanden	"Eigen" clubhuis
42	Tennis	Tennisvereniging NVLTB	Tennispark Bongerd	Eigen accommodatie en clubhuis
43	Turnen	Wageningse Gymnastiek Vereniging Impuls	De Vlinder	Onderdeel Stichting Viervlak
44	Vechtsport	Kenkon	Nieuwe Kanaal 11	
45	Voetbal	SKV Wageningen	De Zoom	Eigen clubhuis
46	Voetbal	WVV Wageningen	De Zoom	Eigen clubhuis
47	Voetbal	Voetbalvereniging ONA '53	Ketwich Verschuur	Eigen clubhuis
48	Voetbal	Voetbalvereniging WAVV	Ketwich Verschuur	Eigen clubhuis
49	Voetbal (Zaal)	Vereniging Zaalvoetbal Wageningen (VZW)	't Binnenveld	
50	Volleybal	Volleybalvereniging Invicta	Vlinder	
51	Volleybal	Volleybalvereniging Scylla	Vlinder	
52	Volleybal	Volleybal Wageningen	De Aanloop	
53	Watersport	Wageningse Kanovereniging De Bovenste Polder	Bovenste Polder	Eigen clubhuis steenfabriek
54	Watersport	Duikvereniging Wageningse OnderWaterVrienden	De Bongerd	
55	Watersport	WSV VADA – Roeien, zeilen, kanoën, jachthaven	Jachthaven	Eigen clubhuis
56	Wielersport	Toerclub Wageningen	Nudepark 81	Eigen clubhuis
57	Zelfverdediging	Safe Zone zelfverdediging meiden	Tarthorst 675	
58	Zwemsport	Wageningse Watervrienden	De Bongerd	
59	Zwemsport	Wageningse zwem- en poloclub De Rijn	De Bongerd	
60	Zwemmen	Sportfondsen Wageningen	De Bongerd	

Bijlage 2. Tabel 8.

Sport- en Beweegaanbieders wensen en uitdagingen accommodaties/faciliteiten

Onderstaand overzicht geeft de belangrijkste wensen en uitdagingen weer die Wageningse sport- en beweegaanbieders ervaren op het gebied van accommodaties en faciliteiten. Dit overzicht is tot stand gekomen tijdens de verkennende gesprekken met de Wageningse sport- en beweegaanbieders en geeft hun perspectief weer.

Club/sport	Behoefte	Opm.
All Stars Boxing	Nieuw pand i.v.m. tijdelijkheid huidige pand 450-800m ² Het huidige pand met een maatschappelijke bestemming wordt door de vastgoedeigenaar bestemd voor de ontwikkeling van appartementen.	Urgentie Liefst in Tarthorst, mag bv. kerk zijn, kantoorpanden vaak te laag (min. 3m hoog) geen industrieterrein. Bereikbaar voor jonge kinderen op de fiets.
Bransz (Dansschool en Urban Sport zoals Freerunning)	PopUp fabriekshal voor Urban sporten zoals skaten, breaken en Freerunning	Hierbij geldt bereikbaarheid op de fiets voor jonge kinderen.
CleverMove (Fitness voor 50+)	Tweede vestigingen elders in Wageningen, bv. Dreijen Vraag om verlichting bij fitnesslocaties in openbare ruimte	
Denksportclubs (Bridge 2x, Dammen, Schaken)	Denksportcentrum in bestaand of nieuwbouw pand	Urgentie. In moties steeds genoemd in combinatie met zwembad. Damvereniging heeft eigen gebouw, maar moet grootschalig gerenoveerd en verduurzaamd worden Bridgeclubs zoeken nieuwe locatie i.v.m. sluiting huidige Schaken zoekt permanente locatie i.v.m. tijdelijkheid huidige
Gelrerruiters (hippische sport)	Zoekt permanente locatie rijbak met omheining en zandbodem	Urgentie i.v.m. niet legale, maar gedoogde situatie
Golfclub Wageningen	Toestemming voor plaatsing extra opslag zeecontainer voor golfassen	Urgentie. Noodzakelijk om parkeerdruk te verminderen en fietsgebruik te stimuleren.
KenKon	Zoeken nieuwe eigen locatie	Urgentie. KenKon moet weg uit huidige locatie.
KV Wageningen (Korfbal)	Permanent extra trainingsfaciliteiten in vorm van nieuwe hal of blaashal in winter noodzakelijk	Urgentie. Niet alle jeugdleden kunnen nu 2x trainen per week en er worden meer wedstrijden 'uit' gespeeld dan wenselijk.
ONA (Voetbal)	Hoofdveld met gras vervangen door kunstgras	Urgentie door slechte speelbaarheid van zowel hoofd- als trainingsveld. Plus verhoogd trainingscapaciteit van zowel Ona '53 als WAVV.
Onderwijs (G.J. van den Brinkschool e.a.)/Woningbouw Oost	Behoeften aan gymzaal/sportzaal voor bewegingsonderwijs (G.J. van den Brinkschool vanwege huidig busvervoer naar Het Binnenveld) en lokaal sport- en beweegaanbod (voorkeur voor sportzaal) vanuit sportaanbieders zoals CleverMove en Pluto.	Urgentie vanwege start bouwfasen.
Pallas '67 Atletiek	Fitnessruimte achter clubhuis en renovatie en uitbreiding opslag atletiekmaterialen door club gewenst	Urgentie op opslag atletiekmaterialen.
Pluto Basketbal	Zoekt extra zaaluren	Urgentie in verband met wachtlijst. Mogelijk samenwerking met sportzaal in De Dreijen, mits deze groter is dan de Tarthorst nu. Tarthorst is te klein voor wedstrijden in hogere divisies. Hebben nu compensatie (2e divisie)

Club/sport	Behoefte	Opm.
Rugbyclub Wageningen	Extra veld met verlichting en nieuwbouw clubhuis met voldoende kleedruimte door club gewenst	Urgentie. Er worden meer wedstrijden 'uit' gespeeld dan wenselijk, huidige clubhuis met voorzieningen zwaar verouderd en niet duurzaam/energiezuinig.
Safe Zone (zelfverdediging voor meiden)	Zoekt zaalruimte	Urgentie
Scouting Die Wiltgraeff	Nieuwbouw clubgebouw plus opslag door club gewenst	Urgentie vanwege verouderd gebouw en tekort aan opslag. Scouting valt binnen gemeente onder welzijn. Locatie gelegen op/naast De Zoom (zie ook andere clubs Zoom) en Natura 2000-gebied.
SKV (Voetbal)	In verband met groei vereniging extra kunstgrasveld met verlichting noodzakelijk Kleedkamer en opslag uitbreiding noodzakelijk Parkeerproblematiek op zaterdag	Urgentie. In moties steeds genoemd in combinatie met zwembad. Damvereniging heeft eigen gebouw, maar moet grootschalig gerenoveerd en verduurzaamd worden Bridgeclubs zoeken nieuwe locatie ivm sluiting huidige Schaken zoekt permanente locatie ivm tijdelijkheid huidige
STW (Schaatsen)	Skeelerbaan in Noordwest	Urgentie na eerdere last minute afwijzing door raad Een skeelerbaan waarop ook burgers actief kunnen zijn, in een omgeving waar meer buitenactiviteiten mogelijk zijn.
Toerclub Wageningen '79	Toekomstbestendige locatie en wellicht buitenbaan	
Ultimate Frisbee	Permanente locatie met minimaal 1 voetbalveld met verlichting en kleedvoorziening INDOOR: Gezocht ruimte op de vaste trainingsdagen in sporthal mét frisbeebelijning (Vlinder, Bongerd). Club verliest nu leden vanwege wisselen in het winterseizoen van trainingsdag. INDOOR jeugd: Verwachting is dat binnen 1 á 2 jaar de jeugd ook binnen moet trainen in het winterseizoen. OUTDOOR: Traint nu noodzakelijkerwijs op binnenterrein atletiekbaan De Bongerd. OUTDOOR jeugd: Tijdelijk onderkomen gevonden in het stadion. De toekomst moet uitwijzen of dit bestendigd kan worden.	Urgentie OUTDOOR: Betalen voor trainen op binnenterrein atletiekbaan De Bongerd commerciële tarief. Ze willen gelijk behandeld worden net als andere verenigingen en gemeentelijke tarief betalen. Huidige subsidieconstructie en situatie Ultimate Frisbee onderzoeken, oplossing zoeken Jeugd trainde in park De Eng en nu op proef op veld Stadion Wageningse Berg
VADA (roeien, zeilen, kanoën)	Vergroten opslagruimtes en verbouw/verplaatsing clubhuis En ondersteuning gewenst vanwege PFAS-baggerslib in haven	Urgentie
Wageningse Golfclub	Plaatsing 2e zeecontainer voor opslag golfassen	Urgentie Om gebruik van auto terug te dringen en gebruik fiets te stimuleren
WMHC (hockey)	In de winter zaalruimte noodzakelijk voor zaalwedstrijden, nauwelijks tot geen beschikbaarheid. Winterblaashal wordt ingezet. Ontwikkeling van Padelbanen ipv 4e veld in combinatie met half veld Fives/Sevens ingezet.	Urgentie
Wageningse Rugby Club	Extra veld voor trainingen met verlichting	Urgentie Sterk groeiende jeugdafdeling
Waterscouting Musinga	Realisatie clubgebouw en vernieuwen voorzieningen	Urgentie
De Zoom algemeen	Structurele oplossing in samenwerking met clubs voor parkeerdruk op met name de zaterdagen noodzakelijk	Urgentie
Sportparken algemeen	Veldverlichting; afspraken wie controleert, vervangt en voert onderhoud uit (o.a. stabiliteitsmetingen)	Urgentie

Bijlage 3.

Externe organisaties gesproken / geraadpleegd in het kader van de herijking

Adviseur Multifunctionele Sportaccommodaties
Adviesbureau Sporttechnisch
Adviseur Masters in Sports
Adviseur Inclusief spelen
Adviseur Gezonde Leefomgeving
Adviseur Zwembad Rheden
All Stars Boxing Gym
Atletiekvereniging Pallas '67
Badmintonvereniging Kantjils
Basketbalvereniging Pluto
Biljartvereniging De Pomhorst
Bridgeclub Sans Fumeurs
Clever-Move fitness 50+
Clientenraad Wageningen
Damvereniging WSDV
Dansschool Bransz
Dansvereniging Wieledansers
Discover Ultimate Frisbee Wageningen
Gelderse Sport Federatie – meerdere afdelingen
Go4Mediation/Cander
Golfclub Wageningen
Handboogvereniging ACE-Xclusive Wageningen
Hockeyvereniging WMHC
Honk- en Softbalvereniging Matchmakers
John Blankenstein Foundation
KNGU – Dutch Gymnastics
KNHS – Koninklijke Nederlandse Hippische Sport-
federatie
KNVB – Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
Korfbalvereniging KV Wageningen
Maatschappelijke Diensttijd – Yes, ik doe mee!
MC RijnRidders Tourclub
MC RijnRidders Trialclub
Nederlandse Dambond/ Sportcluster Veenendaal
NOC*NSF
Odensehuis/partner in Welsaam
Platform Ouderen Wageningen
Procesbegeleider De Zoom

Provincie Gelderland – Gelderland Sport!
Rijvereniging Gelreruiters
Rotterdam Sportsupport
Rugbyclub Wageningen
Schaak Vereniging Wageningen
Schaatsvereniging STW
Schermmvereniging La Prime
Scouting Wageningen – Die Wiltgraeff
SHOUT!
Skate Wageningen Great again
Solidez
Speeltuin Tuindorp
Sportclub De WAAG
Sportief Groter Worden (HAN, Prov. GLD, Topsport
GLD)
Sportraad Wageningen
Sportservice De Vallei
Stichting Boei Stadion De Wageningse Berg
Tafeltennisvereniging SHOT
Tennisvereniging NVLTB
Topsport Gelderland
Toer Club Wageningen (TCW)
Turnvereniging Impuls
Uniek Sporten
Urban Sports & Culture
Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)
Voetbalvereniging ONA '53
Voetbalvereniging SKV
Voetbalvereniging WAVV
Voetbalvereniging WVV Wageningen
Volleybal Wageningen
Volleybalvereniging Invicta
Volleybalvereniging Scylla/St. Viervlak Vlinder
Waterscouting Musinga Rijn
WSV VADA
WUR – De Bongerd
WZ & PC De Rijn

